

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Jan Walach

**Kvalifikovaná výzva dle § 114b v ústavněprávních
souvislostech**

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kvalifikovaná výzva dle §114b v ústavněprávních souvislostech“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 14. března. 2022

.....

Jan Walach

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí mé práce JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D za vedení, cenné rady a podněty během psaní této práce, a především za její trpělivost.

Rovněž děkuji za podporu svým přátelům, bez nichž by vypracování práce nebylo možné.

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
1. Úvod	7
2. Kvalifikovaná výzva	9
2.1. Podmínky užití kvalifikované výzvy	9
2.1.1. Povaha věci a okolnosti případu	10
2.1.2. Řádná žaloba	17
2.1.3. Negativní předpoklady	18
2.2. Kvalifikovaná výzva v rámci platebního rozkazu	22
2.3. Obsahové náležitosti kvalifikované výzvy	26
2.4. Lhůta pro vyjádření	28
2.5. Obsah vyjádření žalovaného	31
2.6. Doručování	35
3. Ústavněprávní posouzení kvalifikované výzvy	39
3.1. Kvalifikovaná výzva a zdravotní indispozice žalovaného	39
3.2. Plenární přezkum kvalifikované výzvy	40
3.2.1. Argumentace navrhovatele	40
3.2.2. Argumentace Ústavního soudu	42
3.3. Test proporcionality	44
3.3.1. Vhodnost	44
3.3.2. Potřebnost	45
3.3.3. Přiměřenost	47
4. Úprava de lege ferenda	48
4.1. Věcný záměr civilního řádu soudního	48
4.1.1. Vyjádření k žalobě	49
4.1.2. Rozsudek pro uznání	49
5. Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	54

Shrnutí	58
Summary.....	59
Seznam klíčových slov	60

Seznam použitých zkratek

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud
Listina	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

1. Úvod

Cílem diplomové práce je analýza institutu kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ a nalezení odpověď na výzkumnou otázku „Je současná právní úprava kvalifikované výzvy souladu s právem na spravedlivý proces“? Pokud dospěju k tomu, že v rozporu je, bude další mou snahou nalézt alternativu k tomuto institutu, pomocí kterého by šlo lépe dosáhnout stejného cíle.

Odpověď na tuto otázku hodlám nalézt prostřednictvím podrobné analýzy judikatury vztahující se k institutu kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání. Za stěžejní zdroj, co se týče analýzy kvalifikované výzvy považuji článek Petra Lavického a také relevantní část publikace Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení od JUDr. Kláry Hamuľákové, Ph.D. Samozřejmostí je dostupná komentářová literatura, zejména od Jirsy, Svobody a Bureše. Co se týče ústavněprávní části práce, sloužit bude především judikatura Ústavního soudu, zejména klíčový nález ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS sp. zn. 13/15. Přímou odpověď na výzkumnou otázku následně získám vlastním provedením testu proporcionality, k čemuž bude sloužit zejména komentář Wagnerové a článek Hudkové.

K tématu mě inspiroval zejména příběh známého, který prohrál soud, aniž by dle jeho názoru měl možnost cokoli k věci říct. Zároveň se jedná o dosti kontroverzní téma, neboť zákonodárce prostřednictvím fikce uznání nahrazuje vůli žalovaného, čímž může docházet k nepřijatelnému zásahu do autonomie vůle účastníka. Jak bude uvedeno níže, stojí proti sobě nejen základní zásady civilního procesu, nýbrž také samotné soudy, kdy zejména ty na nižších stupních mají tendenci využívat kvalifikované výzvy ne jako nástroj přípravy jednání, nýbrž jako nástroj rychlého rozhodnutí ve věci. Přitom náležitá příprava jednání je dle mého názoru nesmírně důležitá část soudního řízení, neboť pouze kvalitní příprava může zajistit kvalitní výsledek, v tomto případě kvalitní rozsudek. Také odborná praxe není v této otázce jednotná, najdou se i názory zastávající takto praktický přístup ke kvalifikované výzvě. Nekvalitní rozhodnutí (a soudní řízení vůbec) je na škodu nejen samotným účastníkům, nýbrž vrhá stín také na samotný princip právního státu. Vzhledem ke značné době existence institutu jeho a kontroverznosti bylo na toto téma publikováno velké množství prací, proto má práce přinášet zejména komparaci těchto názorů se snahou vyvodit z nich obecně přijatelné závěry a také vlastní pohled na věc.

Práci hodlám systematicky rozdělit na 3 části. V první části hodlám podrobně analyzovat institut kvalifikované výzvy, zejména podmínky její aplikace. Tato část práce bude

rovněž systematicky rozdělena do jednotlivých podkapitol dle jednotlivých podmínek tak, aby odpovídala zákonnému vymezení v § 114b OSŘ.

Druhá část, resp. 3. kapitola bude vycházet z analýzy z 2. kapitoly. Podstatou 3. kapitoly bude rozbor judikatury Ústavního soudu, zejména nálezu Pl. ÚS 13/15. Pokusím se konfrontovat nosné argumenty nálezu nejen s odbornou praxí, nýbrž se také samotným Ústavním soudem. Ústavní soud měl příležitost v tomto nálezu problematiku vyřešit a rozptýlit pochybnosti o ústavnosti kvalifikované výzvy, nicméně tak vědomě neučinil. Součástí této kapitoly tak bude snaha o vlastní posouzení ústavnosti kvalifikované výzvy prostřednictvím testu proporcionality.

Závěrečnou část práce bude tvořit kapitola věnující se návrhu právní úpravy *de lege ferenda*. V případě, že odpověď na výzkumnou otázku bude záporná, bude obsahovat návrh, v čem by mohla být právní úprava jiná. V této souvislosti především zmíním současný stav legislativního procesu Věcného záměru civilního řádu soudního.

V práci hodlám využívat především metodu analytickou a metodu komparace. Pomocí metody komparace budu v obsahu celé práce (tam, kde se to nabízí) srovnávat rozsudek pro uznání s rozsudkem pro zmeškání. Jeho aplikace rovněž přichází v úvahu za procesní pasivity žalovaného. Poznatky získané touto metodou budou sloužit pro potřeby 3. a 4. kapitoly. Analytická metoda bude sloužit především pro analýzu jednotlivých předpokladů aplikace § 114b OSŘ, provedena bude pomocí početné relevantní judikatury.

2. Kvalifikovaná výzva

Pro užití přívlastku kvalifikovaná, jež ji zároveň odlišuje od „prosté“ výzvy, lze najít několik důvodů. Těmito důvody jsou předně zákonné předpoklady, které musí být před užitím výzvy naplněny, její formální náležitosti, požadavky ohledně obsahu a formy vyjádření žalovaného, povinnosti připojit k tvrzeným skutečnostem listinné důkazy a označit důkazy k prokázání tvrzení. Hlavní odlišovací důvod ovšem spatřuji v následcích, které nastanou za předpokladu, že žalovaný nedostojí své povinnosti se na kvalifikovanou výzvu řádně a včas vyjádřit. Zatímco v případě „prosté výzvy“ zákon pasivitu žalovaného nijak nesankcionuje, v případě kvalifikované výzvy je tomu zcela naopak. Dle § 114b odst. 5 OSŘ v případě, že žalovaný se bez vážného důvodu na kvalifikovanou výzvu ve lhůtě nevyjádří, a ani soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok uplatněný žalobou uznává (nastává fikce uznání). Tato fikce pak soudu umožňuje vydat rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Vzhledem k přímým následkům na výsledek sporu tím, že žalovanému zaniknou možnosti věcné obrany (v podstatě dojde ke koncentraci ohledně skutkového základu), zákon také stanovuje poměrně přísné podmínky pro její doručování.¹

2.1. Podmínky užití kvalifikované výzvy

Pro použití kvalifikované výzvy a případné sankce v podobě fikce uznání nároku dle § 114b odst. 5 OSŘ zákon stanovuje poměrně širokou škálu podmínek. Vzhledem k jejich četnosti, místy neurčitosti a široké možnosti uvážení (zejména co se týče posouzení řádnosti vyjádření žalovaného) předsedou senátu není překvapivé, že se k podmínkám její aplikace vztahuje bohatá judikatura Nejvyššího a Ústavního soudu, která je musela precizovat a interpretovat jak samostatně, tak ve vzájemné souvislosti.

Samotná fikce uznání nároku je založena na složité skutkové bázi, kdy musí být kumulativně naplněny nejen podmínky dle § 114b odst. 5 OSŘ, ale také podmínky aplikace kvalifikované výzvy dle § 114b odst. 1 až 4.²

Co se týče klasifikace předpokladů kvalifikované výzvy, lze se setkat s různými přístupy, a to na formální a materiální³, či na pozitivní a negativní.⁴ Někteří autoři naopak jednotlivé podmínky nerozlišují vůbec.⁵

¹ IŠTVÁNEK, František In. DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 524.

² LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 402.

2.1.1. Povaha věci a okolnosti případu

Jako první podmínku zákon stanovuje, že kvalifikovaná výzva může být použita jen vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu. Zákon bohužel tyto pojmy nijak nedefinuje a ani pro jejich interpretaci nenabízí jakékoli indicie. Vzhledem k tomu, že v každém jednotlivém případě je na osobě předsedy senátu posouzení, zda je užití kvalifikované výzvy na místě, je třeba hledat interpretaci těchto neurčitých právních pojmů v judikatuře. Nejvyšší soud se v jednom ze svých rozhodnutí k této otázce vyjádřil tak, že „*Povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b OSŘ zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout. Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b OSŘ v zejména takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že - ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou - tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto.*“⁶ Povaha věci je tedy určena typovými a specifickými vlastnostmi projednávané věci, které mají nebo mohou mít vliv na plynulost projednávání věci. Okolnosti případu naopak vystihují subjektivní vlastnosti a stav účastníků řízení, které mají nebo mohou mít vliv na plynulý průběh řízení.⁷

Z typového hlediska lze vyčlenit typy řízení v rámci kterých povaha věci vylučuje využití kvalifikované výzvy. Jirsa jako příklad uvádí řízení zahájené na základě určovací žaloby včetně řízení o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru nebo výpovědi, řízení o rozvod manželství, řízení proti žalovanému, kterému byl ustanoven opatrovník podle § 29 odst. 3 OSŘ nebo který je nezvěstný nebo nekontaktní, či řízení proti

³ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 557.

⁴ JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 210-221, HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. s. 46-69.

⁵ IŠTVÁNEK, František in. DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 523.; BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 788-798.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

⁷ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 557-558.

osobě, u níž se jeví, že zcela nechápe smysl řízení.⁸ Účinek výzvy je v takovém případě suspendován, zjistí-li soud tuto okolnost dodatečně (stav způsobilosti žalovaného je posuzován k době, kdy lhůta k vyjádření probíhala). Pokud žalovaný požádal o ustanovení zástupce dle § 30 OSŘ, soud může vynést kvalifikovanou výzvu až po pravomocném rozhodnutí o tomto návrhu.⁹ Kvalifikovanou výzvu dále nejde využít v řízení o stanovení výživného zletilému.¹⁰ Dále zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních svým § 20 odst. 3 vylučuje vydání kvalifikované výzvy v rámci nesporných řízení vedená dle tohoto zákona, resp. vylučuje nástup účinků fikce uznání nároku.¹¹ Pro účely přípravy takových typů řízení je tedy soud omezen na „prostou“ výzvu dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ. Mohu tak vyvodit závěr, že usnesení dle § 114b odst. 1 OSŘ lze vydat pouze v rámci sporných řízení.

Problematická může být otázka, jestli lze kvalifikovanou výzvu, resp. rozsudek pro uznání na základě fikce uznání, vydat v případech, kdy by rozsudek měl konstitutivní povahu. Dle judikatury tomu tak možné je. Jako příklad lze uvést věci zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví¹², zvýšení odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění¹³ a v neposlední řadě v řízení o nahrazení projevu vůle k převodu pozemků podle zákona o půdě¹⁴. Měl-li bych z těchto rozhodnutí vyvodit obecný závěr, tak by se dalo říct, že i v případě konstitutivního rozsudku lze spor vyřešit smírem (za předpokladu, že hmotné právo dohodu nevylučuje) a že zákon takový postup nevylučuje, jako je tomu v případě rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 2 OSŘ. Lavický tyto judikaturní závěry kritizuje. Argumentuje právě podobou rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání na základě fikce uznání. Dle jeho názoru rozsudek na základě fikce uznání směřuje proti zmeškání žalovaného (žalovaný, z jakéhokoli důvodu, zmeškal vyjádření). Pokud tedy nelze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání tam, kde by měl rozsudek konstitutivní povahu, nelze tak učinit ani rozsudkem pro

⁸ JIRSA, Jaromír in. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 212.

⁹ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 560.

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15.

¹¹ Tento zákon upravuje převážně řízení nesporná, přesto v něm lze najít typy řízení odpovídající řízení spornému, tak je tomu např. v případě „nesporného“ rozvodu dle § 383 an. I v rámci takových řízení je však užití kvalifikované výzvy vyloučeno.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007.

¹³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. dubna. 2006, sp. zn. 17 Co 487/2005.

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2018, sp. zn. 28 Cdo 1411/2017.

zmeškání na základě fikce uznání.¹⁵ Judikatura nicméně postup dle § 114b OSŘ v těchto typech řízení dovoluje i když s akcentem na jistou opatrnost.¹⁶,

Kvalifikovanou výzvu také nejde vydat v případě, kdy žalobce v žalobě uplatňuje alternativní petit. Podstatou takového petitu je, že žalobce uplatní primární nárok a pro případ, že soud tomuto nároku nevyhoví (zamítne), rozhodne o alternativním petitu. Tak tomu je typicky v případech sporů o vydání věci, kdy žalobce požaduje vydání konkrétní věci. Pakliže během řízení např. vyjde najevo, že předmětná věc zanikla, soud v tomto rozsahu nárok zamítne, ale následně rozhodne o alternativním nároku žalobce na zaplacení peněžní částky (vyjadřující cenu věci). Nejvyšší soud k tomu uvedl, že: „Z právních důsledků fikce uznání přitom vyplývá, že žalobě může být vyhověno rozsudkem pro uznání pouze za předpokladu, že v žalobě obsažená skutková tvrzení umožňují závěr o existenci uplatněného nároku. Fikce uznání zde vlastně nahrazuje nespornost skutkových tvrzení ve smyslu § 120 odst. 3 o. s. ř. Navrhuje-li však žalobce tzv. eventuální petit, kdy primárním petitem žádá určité plnění, a až pro případ zjištění, že primárnímu petitu nebude možné vyhovět, žádá plnění uplatněné petitem eventuálním, nelze jen na základě skutkových tvrzení obsažených v žalobě výrokem rozsudku přiznat právě a jen to plnění, kterého se žalobce žalobou domáhá.“¹⁷

Co se týče druhé materiální podmínky, její naplnění bude předseda soudu posuzovat z okolností doprovázejících konkrétní řízení. Tyto skutečnosti plynou především z obsahu spisu, nicméně jimi mohou být i skutečnosti, které jsou soudu známy z jeho úřední činnosti.¹⁸ Jak již bylo řečeno, kvalifikovaná výzva je nástrojem přípravy jednání, kdy má sloužit především prostřednictvím sankce na domnělé, či skutečné průtahy řízení způsobené žalovaným. Někteří proto spatřují naplnění této podmínky např. nevyhověním výzvě soudu podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ.¹⁹ Dle Derky půjde o případy procesní pasivity obecně. Žalovaný je vždy po obdržení stejnopisu žaloby zatížen dle § 101 odst. 1 OSŘ povinností tvrzení ohledně okolností skutečností významných pro jeho obranu, má tak činit bez zbytečného odkladu, aby byla účinně chráněna práva jak žalobce, tak žalovaného (§ 6 OSŘ).²⁰

¹⁵ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 404.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2014, sp. zn. 22 Cdo 1110/2014.

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017.

¹⁸ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 560.

¹⁹ BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 790.

²⁰ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 368.

Jako příklad uvádí případ, kdy soud, majíce ve spisu blanketní odpor²¹ proti platebnímu rozkazu, po 3 měsících od jeho doručení vydá usnesení dle § 114b odst. 1 OSŘ.²² Jirsa jako příklad, kdy okolnosti případu odůvodňují vydání kvalifikované výzvy, uvádí např. že z obsahu spisu vyplývá obstrukční chování žalovaného před podáním žaloby, vyhýbal se plnění povinnosti a podobné chování lze dále očekávat, mezi účastníky panuje averze znemožňující provedení přípravného jednání dle § 114c OSŘ a zároveň je třeba provést inventuru skutkových tvrzení, je podán insolvenčního návrhu na žalovaného, žalovaný se chystá na delší dobu do ciziny apod.²³ Winterová shledává naplnění podmínky okolností případu skutečností, že z údajů v žalobě vyplývá právo uplatněné žalobcem jako nepochybné a není známo, jaké námitky žalovaný uplatňuje.²⁴ Takový argument má zásadní nedostatek, a to v tom, že žalobce zpravidla nikdy nebude tvrdit okolnosti ve prospěch žalovaného. Záměrně bude svůj nárok líčit tak, aby bylo žalobě co nejsnadněji vyhověno, přičemž v této fázi (v rámci přípravy jednání před dokazováním) se soud bude pro účely posouzení, jakou formu přípravy jednání zvolit, řídit vyloženě tvrzeními žalobce.²⁵ Vydání usnesení o kvalifikované výzvě by pak mohlo (podle toho, co bude žalovaný tvrdit) založit odvolací důvod spočívající v nenaplnění podmínky povahy věci či okolností případu a další průtahy v řízení.

Jako příklad situace, kdy soud bude posuzovat okolnosti případu ze skutečností vyplývajících jinde než ze žaloby, je situace, kdy má na výsledek řízení vliv řešení otázky, která je mezi týmiž účastníky v jiném sporu posuzována jako předběžná otázka.²⁶

Kromě tohoto pozitivního vymezení, kdy okolnosti případu či povaha věci odůvodňují použitelnost kvalifikované výzvy judikatura tento předpoklad doplnila i negativně, tedy vymezením okolností, za kterých podle § 114b odst. 1 OSŘ postupovat nelze. Tak tomu bude např. v případech, kdy byl v dosavadním průběhu řízení základ obrany žalovaného proti nároku uplatněnému v žalobě ozřejměn jinak. Za takového stavu řízení by totiž na žalovaného kladený požadavek podat písemné vyjádření ve věci byl zjevně nadbytečný a procesně

²¹ V případě odůvodněného odporu je situace opačná, kvalifikovanou výzvu v takovém případě nelze vydat, neboť žalovaný svou povinnost vyjádřit se splnil, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4558/2008.

²² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. února. 2003, sp. zn. 9 Cmo 540/2002.

²³ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 213.

²⁴ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

²⁵ Stejně argumentuje Stavělík při návrhu na vydání platebního rozkazu, nicméně argument ob stojí i pro účely řádného soudního jednání. srov. STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293.

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

neekonomický a bylo by jen formalitou, aby žalovaný písemně sděloval soudu to, co je z dosavadních výsledků řízení již známo, nebo aby předkládal soudu listiny, které již byly soudu předloženy nebo které si soud sám opatřil.²⁷ Toto rozhodnutí tak potvrzuje závěr, že postup podle § 114b je primárně zaměřen na zjištění stanoviska žalovaného.²⁸ Jako příklad situace, kdy soud bude posuzovat okolnosti případu ze skutečností vyplývajících jinde, než ze žaloby, je situace, kdy má na výsledek řízení vliv řešení otázky, která je mezi týmiž účastníky v jiném sporu posuzována jako předběžná otázka.²⁹

Kvalifikovanou výzvu podle § 114b odst. 1 OSŘ rovněž nelze použít v případech, kdy je žaloba zjevně bezdůvodná. Dle Nejvyššího soudu se jedná o situace, kdy „*je žaloba zjevně nedůvodná, tj. jestliže žalovaný nárok zjevně nemohl vzniknout, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu, vydání rozsudku pro uznání. Jinak řečeno, soud nevydá rozsudek pro uznání, jestliže by žalobě nebylo možné vyhovět ani kdyby byla prokázána všechna žalobní tvrzení (základem pro vydání rozsudku pro uznání mohou být jen taková žalobní tvrzení, která vedou k závěru, že podle nich lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá).*“³⁰ Skutkový základ tohoto rozhodnutí byl (zjednodušeně) takový, kdy se žalobce domáhal vyplacení vypořádacího podílu v družstvu, přičemž k prokázání svého nároku uváděl toliko že se členem družstva nestal. Soud prvního stupně dle Nejvyššího soudu postupovat podle § 114b odst. 1 OSŘ neměl, neboť prokázání toho, co žalobce tvrdil, nemohlo logicky vést ke vzniku jeho nároku (jinými slovy nestal se členem družstva, nemohl mu proto vzniknout nárok na vypořádací podíl v tomto družstvu, jež byl podmíněn právě členstvím). Tento požadavek je dále Nejvyšším soudem precizován tak, že „*V případě, že je již ze samotného obsahu žaloby (ze skutkových tvrzení v ní obsažených), popřípadě též z listinných důkazů, které žalobce k žalobě připojil, zjevné, že žaloba nemůže být úspěšná, i kdyby všechna tvrzení obsažená v žalobě byla prokázána, tedy že žaloba se jeví jako zjevně bezdůvodné uplatňování práva, není k naplnění účelu řízení potřebné, aby soud požadoval po žalovaném v rámci přípravy jednání písemné vyjádření ve věci, neboť ve věci samé bude možné rozhodnout - protože není potřebné provádět dokazování - vždy při jediném (prvním) jednání.*“³¹ Předseda soudu proto musí žalobu předběžně věcně posoudit, než se rozhodne pro přípravu jednání formou kvalifikované výzvy dle § 114b odst. 1 OSŘ, případně pak použít

²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

²⁸ KRÁLÍK, Michal., VAŠÍČEK, Jiří. in. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 492.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003.

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

jinou vhodnou formu přípravy jednání. Tyto závěry Nejvyššího soudu poukazují na podstatný rozdíl mezi rozsudkem pro uznání založeným na fikci uznání a rozsudkem pro uznání založeném na uznávacím projevu (jako hmotněprávního dispozičního úkonu) žalovaného.³² Obě tyto formy³³ rozsudku upravuje § 153a OSŘ, přičemž u rozsudku pro uznání na základě dispozičního úkonu účastníka soud nemůže zkoumat důvodnost tvrzení žalobce, nýbrž pouze zda takový dispoziční úkon není zákonem vyloučen § 99 OSŘ skrze § 153a odst. 2 OSŘ., soud tedy posuzuje, zda povaha věci umožňuje uzavřít smír a zároveň zda takový smír není v rozporu s kogentními předpisy, případně tyto předpisy neobchází.³⁴ Obdobnou podmínku zákon stanovuje v § 153b odst. 1 OSŘ v souvislosti s tzv. kontumačním rozsudkem pro zmeškání, kterým soud může rozhodnout, pokud skutková tvrzení odůvodňují uplatněný nárok. Výše citovaná judikatura tak pomáhá stírat rozdíly mezi rozsudkem pro zmeškání a rozsudkem pro uznání na základě fikce uznání, přičemž zřejmě vychází z předpokladu, že nečinnost žalovaného je typickým příkladem kontumace.³⁵

Již citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2004 sp. zn. 21 Cdo 1109/2004 stanovuje výjimku z užití kvalifikované výzvy i přes naplnění podmínky povahy věci a okolností případu, a tou je situace, kdy věc se jeví jako zcela jednoduchá a nevyžaduje tak podrobnější a rozsáhlejší přípravy jednání. Je otázkou, jaké řízení lze považovat za jednoduché. Lze za jednoduché považovat určité případy z hlediska typového (např. spory z kupní smlouvy), z hlediska zvláštních skutečností v případě (např. ve smlouvě figuruje zahraniční prvek, v řízení vystupuje vícero účastníků apod.), nebo se bude „jednoduchost“ posuzovat dle odborných znalostí a schopností jednotlivého předsedy senátu? Winterová k tomu uvádí, že posouzení povahy věci nebo okolností případu (a tedy i jeho jednoduchosti) záleží plně na úvaze předsedy senátu.³⁶ Dle Derky se o jednoduchý případ nebude jednat, pokud o něm nejde rozhodnout na jediném jednání. V takovém případě by právě povaha věci nevyžadovala vyjádření žalovaného, neboť se jedná o věc jednoduchou.³⁷ Oproti tomuto pojetí existuje také názor, že kvalifikovaná výzva své místo a praktické využití nachází právě v jednoduchých případech.

³² LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s.404.

³³ Formálně se jedná o jednu formu rozsudku, nýbrž má 2 rozdílné podmínky aplikace.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května. 2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004.

³⁵ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 404.

³⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

³⁷ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 368.

Dle Stavělíka kvalifikovaná výzva měla být užívána právě v případě, kdy je žalobcovu uplatněné právo nezpochybnitelné. Soud by v takovém případě měl přistoupit k „odklonu“ soudního řízení využitím možné fikce uznání nároku. Důvod pro to spatřuje v tom, že žalovaný v jednoduchém případě je chráněn více než žalovaný ve složitém případě, neboť jednoduchý případ nemůže být rozhodnut na základě fikce uznání, zatímco složitý ano, nehledě na skutkovou vybavenost žalovaného.³⁸ Odhlédnu-li od toho, že názor je podpořen spekulací, že žalovaný bude soudní řízení natahovat, lze v tomto pojetí najít jistou logiku. S takovým názorem ale osobně, za současného zákonného vymezení podmínek kvalifikované výzvy, nemohu souhlasit. Byť je zcela žádoucí o věci rozhodnout rychle, kvalifikovaná výzva má sloužit primárně jako příprava jednání, a za tím účelem má být užita. Předseda senátu by se měl snažit rozhodnout věc kvalitně – po kvalitní přípravě, nikoli kvalifikovanou výzvu používat mechanicky ve všech případech za účelem věc rozhodnout co nejrychleji. Žádný zákonný institut by neměl být užíván (byť v souladu se zákonem) tak, že by to popíralo jeho samotný účel.

Nedostatky vyjádření podmínek pro užití kvalifikované výzvy dle § 114b odst. 1 OSŘ spočívající v podobě neurčitých právních pojmů a související problematické interpretace pochopitelně podléhají kritice. V Lavického komentáři se například uvádí, že *„požadavek mimořádné obtížnosti zjišťování skutkového stavu věci založený na parametru "předpokladu" do jisté míry ztěžuje vyslovení obecnějších závěrů a směřuje soudní praxi k tomu, aby se ve vztahu k jednotlivým typově uplatněným nárokům vyjadřovala, zda je považuje za podřaditelné § 114b OSŘ.“*³⁹ Oporu pro tento názor nalézám v judikatuře, která restriktivní pojetí podmínky okolností případu a povahy věci později liberalizovala tak, že dle Nejvyššího soudu *„kvalifikovaná příprava jednání je potřebná spíše jako pravidlo a případy, kdy žaloba je zjevně bezdůvodná či věc zcela jednoduchá, budou spíše výjimečné. (...) Otázka, zda takový postup případně vyžadovaly okolnosti případu, nemůže mít zásadní právní význam, neboť se odvíjí od posouzení konkrétních skutkových okolností dané věci, a její řešení nelze tudíž zobecnit pro potřeby širšího kontextu soudní praxe.“*⁴⁰ Nejvyšší soud tak dal přednost kvalitní přípravě věci právě prostřednictvím kvalifikované výzvy před její „neaplikací“ z důvodu obavy předsedy senátu, že právě dané věci takto postupovat nemůže.

³⁸ STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293.

³⁹ KRÁLÍK, Michal., VAŠÍČEK, Jiří. in. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 493.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 26 Cdo 779/2004.

Jak výše uvedl Stavělík (byť z jiných důvodů), kvalifikovaná výzva skutečně za současných podmínek je s to, i přes její účel řízení urychlit, způsobit paradoxně průtahy v řízení. Žalovaný často podává proti rozhodnutí odvolání a jako odvolací důvod spatřuje ve skutečnosti, že právě povaha věci ani okolnosti případu takový postup soudu neodůvodňovaly.⁴¹ Jirsa uvádí, že zákonným postupem podle § 114b odst. 1 OSŘ po tom, co se žalovaný ve zpravidla patnáctidenní lhůtě na „prostou“ výzvu dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ nevyjádří, vznikají průtahy již na samotném počátku řízení. Jelikož lhůta pro vyjádření na kvalifikovanou výzvu nesmí být podle § 114b odst. 2 OSŘ kratší než 30 dnů, žalovaný tak získá nezanedbatelnou výhodu oproti žalobci v podobě lhůty 45 dnů k vyjádření se k žalobě. Dle jeho názoru si nelze představit, že by žalobce k případnému doplnění žaloby dostal stejně dlouhou lhůtu, proto je vhodnější zaslat žalovanému rovnou výzvu kvalifikovanou.⁴²

Mohu se ztotožnit s názorem Hamulákové, že by mělo být posouzení, zda v konkrétním případě postupovat pomocí kvalifikované výzvy, zcela v rukách předsedy senátu. Pro to by ale musela být současná podoba § 114b odst. 1 OSŘ zbavena přísných formálních pravidel. Jako inspiraci pro možnou úpravu uvádí § 243 zákona č. 113/1895 civilního řádu soudního, který obsahoval tzv. výzvu k odpovědi na žalobu ve formě přípravného podání. Tak by se mělo předejít případům odvolání podaných z důvodu, že vydání usnesení dle § 114b odst. 1 OSŘ neodůvodňovala povaha věci a jednalo se o případ zcela skutkově jednoduchý, nevyžadující znát předem stanovisko žalovaného.⁴³ Za současného stavu právní úpravy, kterou jsem popsal výše, takový postup bohužel možný není.

2.1.2. Řádná žaloba

Formální podmínku užití kvalifikované výzvy zákon stanovuje v § 114b odst. OSŘ, jehož druhá věta vylučuje nástupu fikce uznání nároku v případě, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby. Podstatou fikce uznání nároku je, že soud rozhoduje ve věci samé bez jednání, přičemž závěr o skutkovém stavu věci a právní závěr jen na základě žalobních tvrzení. Nedochozí tedy k dokazování, namísto toho fikce uznání nahrazuje nespornost skutkových tvrzení dle § 120 odst. 3 OSŘ. Dokazování vymezuje

⁴¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 56.

⁴² JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 213.

⁴³ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 56.

skutkový základ věci okruhem sporných skutečností, jež předurčuje skutková podstata příslušné právní normy⁴⁴.

Povinností soudu proto je, aby pro účely rozsudku pro uznání byla žaloba dostatečně kvalitní, jelikož je to jediný způsob, jak se vyhnout případně sporným otázkám, které by jinak vyřešilo dokazování. Tím je myšleno, že žaloba bude obsahovat všechna právně významná skutková tvrzení tak, aby odůvodňovala žalobcem uplatněný nárok. Za tímto účelem soud rovněž poskytuje účastníkům (v tomto případě žalobci) potřebná poučení. Je nutné, aby u každého rozsudku pro uznání bylo bez jakýchkoli pochybností možné určit, zda a v jakém rozsahu vytváří překážku věci rozsouzené.⁴⁵ Obsahuje-li žaloba vady, např. nedostatek formálních náležitostí nebo nedostatek skutkových tvrzení, soud by měl žalobce vyzvat k opravě dle § 43 OSŘ, usnesení o kvalifikované výzvě by měl vydat až po odstranění těchto vad.⁴⁶

2.1.3. Negativní předpoklady

Právní úprava § 114b OSŘ rovněž stanovuje několik formálních podmínek, za kterých usnesení nelze vydat.

Vymezení druhu věci, kde takto postupovat nelze, obsahuje odst. 1. Konkrétně se jedná o věci, ve kterých nejde schválit smír dle § 99 OSŘ. Dle § 99 odst. 1 OSŘ lze smír schválit, připouští-li to povaha věci. V tomto ohledu lze odkázat na výklad v podkapitole 2.1.1. O věc, ve které lze uzavřít smír půjde vždy, umožňuje-li hmotné právo ohledně sporné skutečnosti uzavřít dohodu. Drápal k tomu dokládá, že „*Nepřipouští-li hmotné právo, aby věc mohla být vyřízena dohodou účastníků právního vztahu (tj. aby ve věci samé uzavřeli smír), není ani potřebné po žalovaném vymocovat vyjádření způsobem podle § 114b OSŘ, neboť v takových případech je třeba dát přednost tomu, aby soud rozhodl ve věci v souladu s hmotným právem, a vyjádření žalovaného tu nemá takový význam, jako v jiných sporech.*“⁴⁷ Zbývá ještě poukázat na zdvojení právní úpravy, konkrétně na § 153a odst. 2 OSŘ, který v těchto věcech vylučuje vydání rozsudku pro uznání. Jak bylo vysvětleno výše, nelze-li ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání, nelze vydat ani kvalifikovanou výzvu. Její vydání by tak bylo bez

⁴⁴ BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 790.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 566.

⁴⁷ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

právních následků specifických pro kvalifikovanou výzvu a svou povahou by tak představovala výzvu „prostou“ dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ.⁴⁸ Osobně si tuto dichotomii vysvětlují nedůsledností zákonodárce při přijetí zmíněné novelizace.

Občanský soudní řád v jeho podobě do 31. 12. 2013 obsahoval rovněž podmínku, že usnesení nejde vydat v řízeních dle § 120 odst. 2 OSŘ. Řízení dle § 120 odst. 2 OSŘ byla řízeními, v jejichž rámci se při dokazování uplatňovala zásada vyšetřovací. To znamená, že účastníci nemají procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu věci (resp. nemají břemeno tvrzení ani důkazní), nýbrž tato odpovědnost přísluší soudu.⁴⁹ Většina těchto řízení však byla vyčleněna do ZŘS, kde, jak již bylo zmíněno, postupovat pomocí § 114b odst. 1 nelze.

Novela OSŘ provedená zákonem č. 192/2021 Sb.⁵⁰ § 114b odst. 1 OSŘ doplnila tak, že kvalifikovanou výzvu nelze vydat, je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti. Vzhledem k účinnosti novelizace se tato novinka uplatní na řízení zahájená nejdříve dnem 1. 7. 2021. Podmínku zletilosti neprolamuje ani skutečnost, že žalovaný zletilosti nabyl v průběhu řízení. Pokud soud tak učiní, jedná se o vadu řízení a musí být zrušen na základě odvolání dle § 205b OSŘ. Vydání kvalifikované výzvy toto ustanovení omezuje i v případě, že řízení sice bylo zahájeno před 30. 6. 2021 a žalovaný se mezitím stal zletilým a plně svéprávným. Právní úprava platná do 30. 6. 2021 sice umožňovala postup kvalifikovanou výzvou proti nezletilým a vydání rozsudku pro uznání, nicméně tato skutečnost měla být předsedou senátu zkoumána v rámci podmínky okolností případu a povahy věci.⁵¹

Jestliže ne zcela svéprávný nezletilý vstoupil do řízení až po jeho zahájení, je pro zvážení možnosti postupu dle § 114b odst. 1 OSŘ rozhodný den, kdy k takovému vstupu došlo. Je-li takový žalovaný samostatným procesním společníkem, soud není touto podmínkou vázán vůči ostatním žalovaným.⁵² Lze si totiž představit situaci, že nezletilý je z rozumového hlediska způsobilější pro pochopení smyslu a účelu řízení než někteří zletilí.

⁴⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 62-63.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Zákon č. 192/2021 Sb., měl za cíl řešit primárně problematiku tzv. dětských dluhů (dluhy, které dlužníkovi vznikly v době jeho nezletilosti)

⁵¹ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 559.

⁵² Tamtéž.

Zmíněná novelizace vzhledem ke svému účelu nijak neřeší problematiku ne zcela svéprávných zletilých. Lze přijmout názor, že i v daném případě by tyto osoby měly být chráněny a vydání rozsudku pro uznání vyloučeno.⁵³

Na závěr je třeba připomenout, že pro otázku (ne)zletilosti je rozhodná hmotněprávní úprava dle občanského zákoníku. V § 30 odst. 1 OZ se stanoví, že zletilost se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Tímto okamžikem se stává člověk také plně svéprávným, ledaže by později byl na svéprávnosti omezen. Jedinou výjimku, kdy vůči nezletilému lze postupovat dle § 114b odst. 1 OSŘ vidím v případě, že mu byla na základě § 37 OZ přiznána plná svéprávnost. Oporu pro tento závěr nalézám jazykovým a logickým výkladem novely (zájmeno „který“) za užití argumentu a contrario.

Další negativní formální předpoklad aplikace § 114b odst. 1 OSŘ obsahuje jeho 3. odstavec, který vylučuje vydání nebo doručení usnesení po přípravném jednání podle § 114c OSŘ nebo po prvním jednání ve věci. Forma přípravy jednání prostřednictvím kvalifikované výzvy a přípravného jednání se vzájemně vylučují, proto by měl předseda senátu posoudit (kromě samotných podmínek aplikace) také okolnost, která z těchto forem přípravy je pro dané řízení vhodnější.⁵⁴

Dle judikatury se za první jednání ve věci považuje takové jednání, které soud nařídil v pořadí jako první k projednání věci samé a které se uskutečnilo (nebylo předem odvoláno nebo odročeno), přičemž není rozhodné, zda bylo předsedou senátu zahájeno, zda žalobce na výzvu předsedy senátu přednesl žalobu nebo sdělil její obsah.⁵⁵ Jirsa tomuto závěru oponuje. Tvrdí, že takový závěr nemá oporu v zákoně. Dle jeho názoru se jednáním ve věci myslí okamžik, kdy došlo k zahájení dokazování nebo k přednesu žaloby.⁵⁶ Lze tento přístup chápat v tom smyslu, že příprava jednání je zcela v moci a na posouzení předsedy senátu. Pokud má z nějakého důvodu za to, že není dostatečně připraveno, měl by mít možnost nařízené jednání odročit a vyzvat žalovaného k doplnění. Přestože takový postup není zrovna ideální, jen tak lze vyhovět požadavku rozhodnutí ve věci na jednom jednání (§ 114a odst. 1 OSŘ) a předejít případným průtahům. Jirsův závěr nicméně vylučuje Nejvyšší soud, dle kterého „*Ukončil-li soud přípravu jednání a nařídil-li k projednání věci samé jednání, není totiž z hlediska*

⁵³ Tamtéž s. 560.

⁵⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 61.

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna. 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

⁵⁶ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 220.

postupu řízení opodstatněné a ani procesně ekonomické, aby soud znovu (dalšími úkony) nepřipravoval jednání".⁵⁷ Nařídil-li předseda senátu jednání, má být věc natolik připravena, aby se jí mohl po věcné stránce zabývat, nikoli ji dále připravovat.⁵⁸

Kvalifikovanou výzvu nelze vydat ani doručit po skončení přípravného jednání dne § 114c OSŘ. Je tomu tak proto, že s okamžikem konce přípravného jednání zákon spojuje koncentraci řízení. Nastane-li situace, že soud vydá kvalifikovanou výzvu a následně, než je žalovanému doručena, nařídí přípravné jednání, nelze kvalifikovanou výzvu po konci tohoto přípravného jednání následně doručit.⁵⁹ Forma přípravy jednání prostřednictvím kvalifikované výzvy a přípravného jednání se vzájemně vylučují, proto by měl předseda senátu posoudit (kromě samotných podmínek aplikace) také okolnost, která z těchto forem přípravy je pro dané řízení vhodnější.⁶⁰

Soudu nic nebrání v tom, aby usnesení o kvalifikované výzvě vydal v průběhu přípravného jednání. Pokud by soud využil kvalifikovanou výzvu v rámci probíhajícího přípravného jednání, znamenalo by to průlom do zákonné koncentrace řízení (§ 118c odst. 1 OSŘ). Z důležitých důvodů může soud účastníkům poskytnout lhůtu k doplnění tvrzení o skutečnostech rozhodných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazu anebo aby splnili své další procesní povinnosti (§ 114c odst. 4 OSŘ). Pokud soud vyžaduje ze strany žalovaného další skutečnosti a důkazy, měl by účastníkům poskytnout dodatečnou lhůtu ke splnění procesních povinností. Tímto by zároveň byla posílena ochrana zásady rovnosti účastníků řízení. Vydat usnesení o kvalifikované výzvě v průběhu přípravného jednání brání rovněž skutečnost, že okruh sporných skutečností je předseda senátu již schopen určit.⁶¹ Okolnosti případu ani povaha věci tak postup dle § 114b odst. 1 OSŘ nepřipouští.⁶² Jediný způsob vydání kvalifikované výzvy během přípravného jednání, který by přicházel v úvahu, je doručení tzv. krátkou cestou během tohoto jednání. V takovém případě nastanou

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

⁵⁸ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 404.

⁵⁹ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 220.

⁶⁰ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 61.

⁶¹ Tamtéž s. 62.

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

koncentrační účinky uplynutím třicetidenní lhůty po přípravném jednání (§ 114c odst. 4 OSŘ).⁶³

2.2. Kvalifikovaná výzva v rámci platebního rozkazu

Usnesení o kvalifikované výzvě zákon v § 114b odst. 1 OSŘ umožňuje vydat rovněž v případě, kdy soud rozhoduje o věci platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. Platební rozkaz je zvláštní formou rozhodnutí ve sporném řízení, odehrávajícího se fakultativně v počáteční fázi regulérního řízení o žalobě.⁶⁴ Platební rozkaz tak dává soudu možnost dosáhnout rychlého vyřízení určitého typu věci (dle § 172 odst. 1 OSŘ je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky). Účel pro takový postup je zjevný. Soud může na žalovaného hrozbou fikce uznání nároku působit tak, aby náležitě odpor odůvodnil konkrétními skutečnostmi vyhovujícími kvalifikované výzvě. Zároveň se řízení automaticky přesune do fáze přípravy v případě, že žalovaný odpor podá, aniž by musel soud vydávat samostatné usnesení o kvalifikované výzvě.

Úprava kvalifikovaná výzvy v souvislosti s platebním rozkazem (a jeho formami) má svá specifika daná buď zákonem, nebo vzájemnou provázaností obou institutů. Co se týče podmínek jejího vydání, vzhledem k textaci v § 114b odst. 1 spojkou „jakož“, která případ stanovuje jako samostatnou podmínku, lze jazykovým výkladem dovodit, že v případě, že soud rozhoduje platebním rozkazem, nemusí soud zkoumat povahu věci ani okolnosti případu. Tento závěr potvrdil i Nejvyšší soud, který řekl: *„Právní úprava obsažená v Občanském soudním řádu vychází z principu legálnosti postupu soudu a předpokládá, že soud bude vždy postupovat tak, jak mu to ukládají právní předpisy. Uvádí-li se tedy v ustanovení § 114b odst. 2 OSŘ, že soud může vydat usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ, i když rozhodl o věci platebním rozkazem, vyplývá z toho, že podmínky k vydání usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ jsou splněny jen tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem v souladu s požadavky, vyplývajícími z ustanovení § 172 odst. 1 a odst. 2 OSŘ, tedy jen tehdy, bylo-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky, vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem a nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 172 odst. 2 OSŘ. V případě, že byly splněny uvedené požadavky, může být spolu s platebním rozkazem vydáno usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ také ve zcela jednoduchých*

⁶³ JIRSA, Jaromír in. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 220.

⁶⁴ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 812.

věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, a v nichž je jinak vydání tohoto usnesení, jak uvedeno výše, vyloučeno.“⁶⁵ Jinými slovy, soud v těchto případech hodnotí toliko zda jsou splněny zákonné podmínky pro vydání platebního rozkazu, a pokud ne, nemůže vydat zároveň s platebním rozkazem kvalifikovanou výzvu.⁶⁶ Odborná literatura (resp. její část) takový přístup kritizuje. Dle Derky „není žádný věcný důvod z hlediska systémového či teleologického, proč by usnesení s takovými případně fatálními následky pro žalovaného mělo být možné vydat po nebo při každém rozhodnutí o věci platebním rozkazem bez ohledu na složitost dané věci, když bez vydání platebního rozkazu to možné není.“⁶⁷ Svoboda k tomu uvádí, „že žádný procesní institut nemůže být využíván v rozporu s jeho podstatou. Podstatou kvalifikované výzvy je urychlit řízení pouze tam, kde by mohlo dojít k průtahům pro zjevnou pasivitu žalovaného. Soud nemá mít možnost svévolným postupem (vtělením výzvy do platebního rozkazu) způsobit, že povaha věci a okolnosti případu nejsou podmínkou pro využití kvalifikované výzvy.“⁶⁸ Za přílehlavý považuji postřeh, že pokud zákon v § 174 odst. 3 OSŘ umožňuje žalovanému podaný odpor neodůvodnit, vtělením kvalifikované výzvy do platebního rozkazu dochází fakticky k poopření tohoto práva, obcházení zákona a doslova šikaně žalovaného.⁶⁹ Může tak nastat paradoxní situace, kdy žalovaný využije postupu předvídaném zákonem a odpor neodůvodní, soud rozhodne rozsudkem pro uznání, i když je zjevné, že žalovaný žalobou uplatněný nárok neuznává.⁷⁰ Nejvyšší soud tak zpochybňuje účel kvalifikované výzvy jako institutu přípravy jednání, namísto toho jej v případě platebního rozkazu vnímá jako prostředek k rychlému vyřízení věci, čímž se v tomto ohledu staví sám proti sobě.⁷¹

Pro všechny tři formy platebního rozkazu platí podmínka dle § 172 odst. 1 OSŘ. Uplatněné právo na zaplacení peněžité částky musí vyplývat ze skutečností uvedených žalobcem. Za specifikum elektronického platebního rozkazu Bureš připomíná, že k pro takový postup je třeba využít předepsaného elektronického formuláře, který ovšem *náležitě nevyjadřuje požadavek na vylíčení všech rozhodných skutečností tak, aby z nich vyplývalo*

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007.

⁶⁶ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 213.

⁶⁷ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 368.

⁶⁸ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 560.

⁶⁹ KRIVÁČKOVÁ, Jana. HAMULÁKOVÁ, Klára. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním řízení soudním z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, s. 441-446.

⁷⁰ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 60.

⁷¹ Srov. podkapitola 2.1.1.

*uplatněné právo, a tedy i „řádné“ vyplnění formuláře nemusí mít za následek, že návrh bude obsahovat všechny náležitosti návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu podle § 42 odst. 4, § 79 odst. 1, § 172 odst. 1 a § 174a odst. 2. K usnesení vyzývajícímu žalovaného k vyjádření ve věci smí soud přistoupit v souvislosti s vydáním elektronického platebního rozkazu jen tehdy, obsahuje-li žaloba všechny potřebné náležitosti, aniž by bylo samo o sobě významné, zda a jak žalobce ve formuláři žaloby vyplnil všechny požadované „kolonky“.*⁷²

Za koncepčně nesprávnou považuje možnost vydat kvalifikovanou výzvu u evropského platebního rozkazu Lavický.⁷³ Žalovaný se musí vyjádřit ke skutečnostem, které přednesl žalobce (jež jsou předmětem kvalifikované výzvy). Taková lze ovšem požadovat pouze v případě, kdy žalobce učinil řádně substancované přednesy, pouze tak má žalovaný možnost vědět, k čemu konkrétně se má vyjádřit a na čem postavit svou obranu (aby vyhověl kvalifikované výzvě a zamezil nástupu fikce uznání nároku). V případě evropského platebního rozkazu s kopií návrhu na jeho vydání však takové přednesy nemá k dispozici, neboť žalobce nemá povinnost je do řízení uvést.⁷⁴ Na rozdíl od českého platebního rozkazu dle § 172 odst. 1 OSŘ tak není povinností žalobce uvést skutečnosti, z nichž vyplývá odůvodněnost nároku. Postup prostřednictvím kvalifikované výzvy je za takových okolností hrubě v rozporu s projednací zásadou a ve výsledku i s právem žalovaného na spravedlivý proces.⁷⁵

Co se týče vzájemné propojenosti jednotlivých institutů, lze najít několik variant. Platební rozkaz je zvláštní formou soudního rozhodnutí, kdy dle § 174 odst. 1 OSŘ není-li proti němu podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Podle judikatury „ze vzájemné provázanosti platebního rozkazu a kvalifikované výzvy k vyjádření k žalobě podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že obě tato rozhodnutí lze žalovanému doručit jednou zásilkou, popřípadě mohou být i součástí jedné listiny. Je-li uvedená výzva zákonem koncipována (mj.) jako institut, prostřednictvím něhož může soud domít žalovaného k odůvodnění odporu, pak logicky nemůže být taková samostatná část platebního rozkazu včasným odporem proti němu zrušena.“⁷⁶ Přestože bude kvalifikovaná výzva vydána na jedné listině spolu s platebním

⁷² BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 792.

⁷³ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 403.

⁷⁴ Čl. 8 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu; dle Lavického postačí individualizace nároku.

⁷⁵ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 403.

⁷⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. února. 2015, sp. zn. 93 Co 712/2014.

rozkazem, uchovává si z procesního hlediska formu usnesení.⁷⁷ S konceptem takového smíšeného rozhodnutí nesouhlasí Derka. Podle něj by se žalovanému platebním rozkazem neměly ukládat jiné povinnosti, než které jsou uvedeny v § 172 odst. 1 OSŘ – tedy žalobce buď zaplatí dle platebního rozkazu, nebo proti němu podá odpor.⁷⁸

Další možností je, že usnesení o kvalifikované výzvě bude žalovanému zasláno až po tom, co soud obdrží odpor rušící platební rozkaz. Takový postup se mi zdá jako procesně „nejčistší“, neboť odpadá výše zmíněná problematika obcházení zákona v souvislosti s náležitostmi odporu, přestože nevede k nejrychlejšímu možnému rozhodnutí ve věci. Byť i takový postup může být problematický. Hamuláková správně poukazuje na paradoxní situaci, k jaké vede rozdílnost okamžiku zaslání kvalifikované výzvy. Pokud se předseda soudu rozhodně věc řešit platebním rozkazem, není pro vydání usnesení o kvalifikované výzvě nijak omezen. Pokud by tak ovšem učinil až po obdržení odporu, povaha věci nebo okolnosti případu takový postup mohou vyloučit.⁷⁹ V této souvislosti lze připomenout již zmíněný judikaturní závěr, že „*povaha ani okolnosti případu nevyžadují, aby žalovanému byla postupem podle ustanovení § 114b o. s. ř. ukládána povinnost k podání písemného vyjádření ve věci, byl-li v dosavadním průběhu řízení alespoň základ obrany žalovaného proti nároku uplatněnému v žalobě ozřejměn jinak.*“⁸⁰ Jako příklad lze uvést případ, kdy žalovaná v odporu namítala promlčení žalobou uplatněného nároku. Soud následně vydal kvalifikovanou výzvu, na kterou žalovaná nereagovala. Soud neměl přistoupit k vydání usnesení o kvalifikované výzvě (a rozsudku pro uznání), neboť z odporu mohl dostatečně stanovit okruh sporných skutečností.⁸¹

Povinnost žalovaného vyjádřit se ve věci a povinnost označit důkazy (připojit listinné důkazy v písemné nebo elektronické podobě) je ukládána „podmíněně“, tedy za předpokladu, že proti platebnímu rozkazu podá odpor.⁸² Pro lhůtu k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu i zde platí pravidlo stanovené v § 114b odst. 2, tedy nesmí být kratší než 30 dnů. Lhůta k podání odporu proti platebnímu rozkazu je dle § 172 odst. 1 OSŘ 15 dnů, fakticky tak

⁷⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 58.

⁷⁸ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 369.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2004, sp. zn. 33 Odo 459/2004.

⁸² BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 792.

žalovaný má na vyjádření nejméně 45 dnů.⁸³ Rozdíl je ovšem v okamžiku počátku běhu lhůty. Zákon zde stanovuje pravidlo, že lhůta pro vyjádření začíná okamžikem uplynutí lhůty pro podání odporu, tak tomu bude samozřejmě pro případ, že je kvalifikovaná výzva součástí platebního rozkazu. Pro lhůtu vyjádření se na kvalifikovanou výzvu nemá vliv okamžik podání odporu proti platebnímu rozkazu.⁸⁴ Před novelou OSŘ zákonem č. 404/2012 Sb. začínala lhůta pro vyjádření běžet okamžikem podání odporu. Taková úprava ovšem způsobovala účastníkům potíže, neboť přesný okamžik počátku jejího běhu mohl být značně nejistý.⁸⁵ Je nerozhodné, jakým způsobem se žalovaný ve lhůtě na kvalifikovanou výzvu vyjádří. Může tak učinit v odporu nebo samostatným podáním.⁸⁶ Pokud žalovaný ve lhůtě nepodá proti platebnímu rozkazu odpor, nabude účinků pravomocného rozsudku a kvalifikovaná výzva tedy pozbývá svých účinků (řízení právní mocí platebního rozkazu končí).⁸⁷

2.3. Obsahové náležitosti kvalifikované výzvy

Podle § 114b odst. OSŘ soud prostřednictvím kvalifikované výzvy žalovaného vyzve, aby se k žalobě vyjádřil a v případě, že žalobní nárok neuznává, vylicil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, k prokázání těchto tvrzení označil důkazy či připojil listinné důkazy. Zákon nijak nestanovuje, v jaké formě má být samotné vyjádření žalovaného učiněno. Mám za to, že vzhledem k závažnosti následků pro žalovaného a účelu kvalifikované výzvy, je přípustná jakákoli forma podání dle § 42 OSŘ. Jiný závěr, při absenci zákonného požadavku na formu vyjádření, by představoval přepjatý formalismus.

Obsahem kvalifikované výzvy musí být poučení podle § 114b odst. 5 OSŘ, tedy že pokud se bez vážného důvodu na výzvu soudu nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok uplatněný žalobou uznává. Zároveň také musí být poučen o tom, že neučiní-li tak, soud rozhodne rozsudkem pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Není-li žalovaný řádně poučen o obou skutečnostech, nelze vydat rozsudek pro uznání.⁸⁸ Poučení o těchto následcích může být obsahem samotného usnesení o

⁸³ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 213.

⁸⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2014, č.j. 3 Cmo 60/2014-65.

⁸⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 59.

⁸⁶ BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 792.

⁸⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 58.

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. září 2005, sp. zn. 29 Odo 816/2005.

kvalifikované výzvě nebo jeho odůvodnění (za předpokladu, že splňuje náležitosti dle § 114b OSŘ).⁸⁹

Nabízí se otázka, jestli usnesení dle § 114b OSŘ musí vůbec obsahovat odůvodnění. Kvalifikovaná výzva má procesní formu usnesení dle § 169 odst. 1 OSŘ. Dle judikatury se jedná o usnesení, které se týká úpravy vedení řízení, a jako takové nemusí dle § 169 odst. 2 OSŘ obsahovat odůvodnění.⁹⁰ Kvalifikovaná výzva nepochybně je usnesením upravujícím řízení, nicméně je třeba se na ni dívat jako na zvláštní formu usnesení (nebo jinak usnesení zvláštního významu), už jen kvůli její závažnosti pro žalovaného a možnosti meritorního rozhodnutí věci. Výchozím argumentem pro zvláštní povahu tohoto usnesení je § 202 odst. 1 upravující odvolání proti usnesení. V ustanovení je pod písm. a) vyloučeno odvolání proti usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, přičemž z množiny těchto usnesení zákonodárce vyčleňuje do písm. h) právě usnesení o kvalifikované výzvě. Je zřejmé, že zákonodárce měl v úmyslu tomuto usnesení přiřadit zvláštní význam, neboť v opačném případě by vyčlenění nemělo smysl.⁹¹ Další argument pro zvláštní povahu kvalifikované výzvy lze opřít o jeho výklad prostřednictvím § 170 odst. 2 OSŘ, podle kterého soud není vázán usnesením, kterým se upravuje vedení řízení. Jsou-li naplněny všechny předpoklady kvalifikované výzvy a žalovaný se ve stanovené lhůtě nevyjádří, soud na základě fikce uznání rozhodne rozsudkem pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Soud v takovém případě rozsudek pro uznání musí vydat a nemůže postupovat jinak, např. jej nevydat a postupovat dále v řízení.⁹² Postupuje z úřední povinnosti bez ohledu na stanovisko či návrh žalobce.⁹³ Derka tyto závěry dále podporuje argumentem výkladu ve prospěch žalovaného. Vzhledem ke skutečnosti, že proti usnesení o kvalifikované výzvě je odvolání vyloučeno, mělo by odůvodnění, v čem soud shledával důvody pro postup dle § 114b OSŘ, být obsaženo alespoň v rozsudku pro uznání, jinak by měl být takový rozsudek zrušen pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů dle § 221 odst. 1 písm. c) OSŘ. Není na žalovaném, aby sám posuzoval, jestli vůči němu povaha nebo okolnosti případu takový postup odůvodňují. Taková výzva bez odůvodnění má povahu „prosté“ výzvy dle § 114a OSŘ (na kterou je rovněž povinnost se vyjádřit, byť bez sankce), a právě pasivita žalovaného má za následek, že povaha věci a okolnosti případu odůvodňují již

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003.

⁹¹ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 368.

⁹² Tamtéž.

⁹³ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 221.

postup podle § 114b OSŘ. Absence odůvodnění ovšem sama o sobě nezpůsobuje nesprávné rozhodnutí ve věci a nezakládá tedy odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ.⁹⁴ S Derkovým závěrem a argumenty se zcela ztotožňuji. Nadto bych ještě doplnil, že dle mého názoru by usnesení o kvalifikované výzvě mělo obsahovat odůvodnění (byť by postačilo rámcově) už jen z toho důvodu, že předseda senátu musí stejně věc předběžně posoudit, aby zjistil, jestli v dané věci podle § 114b OSŘ vůbec může postupovat. Jistě by nedělalo problém své úvahy sdělit žalovanému. Může se tak vyhnout případným průtahům v řízení, kdy žalovaný rozsudek pro uznání napadne právě proto, že subjektivně bude mít za to, že povaha věci ani okolnosti případu postup dle § 114b OSŘ nepřipouštěly, případně úvahu soudu prvního stupně napadne až v odvolání, nikoli až v dovolání.

2.4. Lhůta pro vyjádření

Zásadní náležitostí kvalifikované výzvy je stanovení lhůty, v jaké se má žalovaný vyjádřit. Zákon v § 114b odst. 2 OSŘ stanovuje, že k podání vyjádření podle odstavce 1 určí předseda senátu lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení. V případě, že bylo o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, určí tuto lhůtu až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu.

Jedná se o lhůtu určenou podle dnů, dle § 57 odst. 1 OSŘ začne běžet, s výjimkou rozhodnutí platebním rozkazem, dnem následujícím od jejího doručení. Přestože to může navádět, nelze ji zaměňovat s lhůtou jednoho měsíce. V takovém případě může její konec připadnout na jiný den v měsíci, což může mít mimořádný význam pro určení, kdy nastává fikce uznání.⁹⁵ Pro ilustraci předpokládejme, že by kvalifikovaná výzva byla doručena dne 1. února. Posledním dnem lhůty k vyjádření by tedy byl 3. březen. Pokud se ovšem jednalo o lhůtu určenou jako jeden měsíc, dle § 57 odst. 2 OSŘ by její konec připadal na 1. březen. Vzhledem k tomu, že měsíc únor má standardně 28 dnů, byla by v tomto případě lhůta o pár dní kratší. Případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je dle § 57 odst. 2 věta druhá OSŘ posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Co se týče názorů na samotnou délku lhůty, existuje všeobecná shoda, že délka třiceti dnů je dostatečná pro to, aby se žalovaný k žalobě vyjádřil. Je však třeba myslet na to, že lhůta musí být přiměřená žalobním tvrzením tak, aby na ně mohl žalovaný dostatečně reagovat. Byla-li žalovanému stanovena nepřiměřeně krátká lhůta, žalovaný svou povinnost splní, i když lhůtu překročí, pokud

⁹⁴ DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 369.

⁹⁵ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 218.

vyjádření učiní uplynutím skutečně přiměřené lhůty; jinak by se mohl domáhat zrušení rozsudku v rámci odvolání na základě § 205b OSŘ.^{96, 97}

Z teoretického hlediska se jedná o lhůtu procesní.⁹⁸ Toto určení má velkého významu proto, aby žalovanému určila, kdy je jeho podání (a vyjádření se) vůči soudu učiněno. Zákon v daném případě vyžaduje, aby žalovaný své vyjádření podal včas. Za včasné vyjádření dle § 57 odst. 3 OSŘ považuje takové, je-li nejpozději poslední den lhůty učiněno buď u soudu, nebo předáno orgánu, který má povinnost jej doručit. Tímto orgánem bude typicky poskytovatel poštovních služeb. Je třeba, aby pro kontrolu v rámci rozhodnutí o rozsudku pro zmeškání, byla ve spisu uschována obálka od vyjádření.⁹⁹

Jestliže se žalovaný na kvalifikovanou výzvu bez vážného důvodu řádně a včas nevyjádří, případně soudu nesdělí, jaké důvody mu v tom brání, nastupuje fikce uznání nároku (§ 114b odst. 5 OSŘ). S tím souvisí, otázka, jestli je lhůtu k vyjádření možno prodloužit nebo prominout. Východiskem je určení, jestli lhůta dle § 114b odst. 2 OSŘ je lhůta soudcovská nebo lhůta zákonná. V případě zákonných lhůt je totiž vyloučeno jejich prodloužení, je možné pouze jejich prominutí (§ 55 věta druhá OSŘ). Jazykovým výkladem lze dojít k závěru, že ustanovení § 114b odst. 2 OSŘ obsahuje lhůtu soudcovskou. Pro stanovení její délky je především na úvaze předsedy senátu, aby posoudil složitost věci a stanovil, jaká lhůta je pro žalovaného přiměřená. Její minimální délka v podobě 30 dnů je dle mého názoru pouze projevem zákonné ochrany žalovaného v souvislosti s potenciálními závažnými následky v podobě fikce uznání nároku, nijak nezakládá důvod ji považovat za lhůtu zákonnou. Vzhledem ke své povaze jako lhůty soudcovské tedy dle § 58 odst. 1 OSŘ nelze její zmeškání prominout, lze ji pouze prodloužit. Navrhuje-li žalovaný prominutí lhůty k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu, je nutno na takové podání nahlížet jako na návrh na její prodloužení.¹⁰⁰

Samotný text § 114b odst. 5 OSŘ prodloužení lhůty předvídá. Nemůže-li se žalovaný ve stanovené lhůtě na kvalifikovanou výzvu vyjádřit, musí před uplynutím této lhůty sdělit soudu vážné důvody, které mu v tom brání a tyto důvody musí být připraven na výzvu soudu

⁹⁶ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 564.

⁹⁷ O problematice překročení lhůty viz dále.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 2166/2002.

⁹⁹ JIRSA, Jaromír in. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 218.

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007.

také prokázat.¹⁰¹ Nejvyšší soud se k tomu vyjádřil se závěrem, že „*Jestliže žalovanému brání v podání písemného vyjádření ve věci vážný důvod, avšak ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, o jaký vážný důvod jde, má to pro něj stejné procesní následky, jako kdyby písemné vyjádření vůbec bez vážného důvodu nepodal; výjimku z tohoto pravidla představuje pouze případ, že jde o tak vážný důvod, který žalovanému neumožňuje ani to, aby soudu sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření.*“¹⁰²

Judikatura umožňuje žalovanému zabránit nástupu fikce uznání nároku sdělit svůj vážný důvod i po uplynutí lhůty k vyjádření. Dle Nejvyššího soudu „*nenastane fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě jen tehdy, jestliže žalovaný prokáže, že mu v podání vyjádření bránil vážný důvod, a současně, jestliže takový vážný důvod alespoň sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání vyjádření nebo jestliže šlo o tak vážný důvod, který mu zabránil v tom, aby soudu byl jen sdělil, že u něj tento vážný důvod nastal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.)*“¹⁰³ Typickým příkladem, kdy žalovaný takový vážný důvod nebude moci soudu sdělit, je jeho hospitalizace v nemocnici, kdy je v bezvědomí.¹⁰⁴ Mezním okamžikem pro uplatnění omluvy je okamžik vnesení rozsudku pro uznání, později by takový důvod byl uplatnitelný až v rámci odvolacího řízení jako argument vyvracející naplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání. Pouze takový přístup respektuje právo žalovaného na vyjádření se k věci u soudu jako součást práva na spravedlivý proces.¹⁰⁵ Vzhledem ke zmíněné judikatuře akcentující závěr, že kvalifikovaná výzva je institutem výjimečným a sloužícím přípravě jednání, nikoli jako nástroje rychlého rozhodnutí ve věci, mohu souhlasit se závěrem, že by v těchto případech fikce uznání nároku měla nastoupit pouze pozdní reakce směřuje s ohledem na okolnosti a na její obsah ke zcela zjevné obstrukci. Například když žalovaný na výzvu zareaguje tak, že žalobu nepokládá za důvodnou a sdělí, že své konkrétní argumenty upřesní do 2 měsíců, tedy až po uplynutí lhůty pro vyjádření.¹⁰⁶ Lavický k tomu uvádí, že *je-li smyslem fikce uznání urychlení řízení, měla by se uplatnit jenom tam, kde opožděný přednes*

¹⁰¹ BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 792.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5405/2014.

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu dne 8. března 2005 21 Cdo 1951/2004.

¹⁰⁴ Dle Nejvyššího soudu ale tento závěr nedopadá na případy, kdy k takové důvody nastaly až po doručení kvalifikované výzvy a obzvláště v případech, kdy se žalovaný stihl nechat zastoupit advokátem. K tomu viz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1111/2020.

¹⁰⁵ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 405.

¹⁰⁶ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 565.

*mohl způsobit průtahy v řízení; to u vyjádření, které je opožděno o kupř. o den, není možno v žádném případě tvrdit.*¹⁰⁷

Důvod, pro který se žalovaný nemohl k věci vyjádřit, může odpadnout i po vydání rozsudku pro uznání. Pokud by tak došlo ještě předtím, než rozsudek nabyde právní moci, dala by se taková situace přirovnat k výše popsané, tedy tento důvod uplatnit v rámci odvolání. Zde lze rovněž připomenout výše zmiňovanou podobu s rozsudkem pro zmeškání, který takové situace umožňuje řešit návrhem na jeho zrušení. K nápravě by tedy došlo ještě na prvním stupni a řízení by se tak výrazně zkrátilo.¹⁰⁸ Pokud by ovšem k odpadnutí překážky vyjádření došlo až po nabytí právní moci rozsudku, jedinou cestou, jak může žalovaný věc napravit, je prostřednictvím žaloby na obnovu řízení. Prostřednictvím § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ lze rozsudek pro uznání napadnout žalobou na obnovu řízení, pokud lze důvody obnovy vztahovat i na předpoklady, za nichž byl vydán, jinými slovy vedou-li k závěru, že rozsudek pro uznání nebylo možné vydat.¹⁰⁹

Posouzení důvodnosti okolností, proč se žalovaný nemohl na kvalifikovanou výzvu vyjádřit, je vždy na předsedovi senátu.¹¹⁰

Otázkou zůstává, jak má být nová (prodloužená) lhůta určena, resp. jestli nová (prodloužená) lhůta bude muset opět naplňovat požadavek minimální délky 30 dnů, nebo bude záležet zcela na uvážení předsedy senátu. Pokud by lhůta musela být minimálně 30 dnů, mohlo by to způsobovat zbytečné průtahy, lze proto souhlasit s názorem, že mnohem přijatelnější je její prodloužení tak, aby reflektovala dobu, po kterou se žalovaný nemohl na kvalifikovanou výzvu vyjádřit. Materiálně by takto byla také zachována původně stanovená lhůta v její minimální zákonné délce.¹¹¹

2.5. Obsah vyjádření žalovaného

Zákon v § 114b odst. 1 OSŘ žalovanému ukládá, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, přičemž obsah vyjádření blíže nekonkretizuje.

¹⁰⁷ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 405.

¹⁰⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 71.

¹⁰⁹ DOLEŽÍLEK, Jan. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1805.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 2007, sp. zn. 32 Odo 1160/2006.

¹¹¹ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, s. 442.

Zatímco odst. 1 vyžaduje, aby se žalovaný na výzvu vyjádřil řádně, samotná fikce nároku dle odst. 5 nastane v případě, že tak neučiní včas.¹¹² Je tedy otázkou, zda „neřádné“ vyjádření zabrání nástupu fikce uznání, resp. co vše musí být podle judikatury obsahem vyjádření, aby žalovaný zabránil nástupu fikce.

Z formálního hlediska je třeba na vyjádření žalovaného klást stejné nároky, jako na žalobu.¹¹³ V této souvislosti se nabízí otázka, jak má soud postupovat, obsahuje-li vyjádření žalovaného vady nebo jej soud nepovažuje za dostatečné, resp. jestli má soud prostřednictvím § 43 OSŘ žalovaného vyzvat k odstranění vad. Přílehlavý je argument jednou z nosných zásad civilního sporného řízení, a to rovnosti účastníků řízení. Pokud soud v případě vadné žaloby vyzývá žalobce k nápravě vad podání, měl by stejně tak přistupovat k žalovanému. O to silnější je tento argument proto, že nedojde-li k odstranění vad žaloby soud žalobu odmítá, v případě vad vyjádření se na kvalifikovanou výzvu naopak soud meritorně rozhoduje rozsudkem pro uznání. Pochybení žalobce nijak nebrání novému podání žaloby, pochybení žalovaného však zakládá překážku věci rozhodnuté.¹¹⁴ Výkladu ve prospěch postupu podle § 43 OSŘ také svědčí prostý argument, a to že zákon takový postup nijak nezakazuje. Poučení nesmí být obecného charakteru ve smyslu „soud nepovažuje vyjádření za dostatečné“, ale musí žalovanému naznačit, v jakém směru má své vyjádření doplnit, jaká tvrzení vyjádření postrádá a jaká soud považuje za důležitá.¹¹⁵ Soud pochopitelně nesmí překročit meze poučovací povinnosti ve smyslu § 5 OSŘ.

Co se týče materiálního posouzení vyjádření na kvalifikovanou výzvu, Nejvyšší soud se k obsahovým náležitostem vyjádřil v tom smyslu, že: *„Vylíčením rozhodujících skutečností žalovaný reaguje na to, co o skutečnostech významných pro rozhodnutí ve věci tvrdil žalobce; obrana žalovaného spočívá v tom, že - ačkoliv pravdivost některých tvrzení žalobce může potvrzovat - vyvrací svými konkrétními údaji pravdivost jiných tvrzení žalobce, popřípadě že uvádí další skutečnosti, které žalobce netvrdil, na jejichž základě by spor měl vyznít v jeho prospěch. Svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě nemusí žalovaný rozvádět do všech podrobností a výslovně se vyjadřovat ke všem tvrzením žalobce; postačí, jestliže postaví*

¹¹² HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 72.

¹¹³ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 215.

¹¹⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 79.

¹¹⁵ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 215.

proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě, tedy jestliže uvede přinejmenším takové skutečnosti, které, budou-li také prokázány, mohou vést k tomu, že bude (může) mít ve sporu alespoň částečný úspěch.¹¹⁶ Jinak řečeno žalovaný musí uvést skutečnosti tak, aby bylo zřejmé, jak a proti kterým žalobním tvrzením brojí popřípadě uvede skutečnosti svědčící v jeho prospěch.¹¹⁷ Teoreticky lze také vyvodit závěr, že žalovaný může pro zabránění nástupu fikce uznání v rámci vyjádření uvádět zcela smyšlené skutečnosti. Jelikož se stále jedná o přípravu jednání, soud k nim v této fázi nemůže provést dokazování, aby jejich nepravdivost prokázal. Žalovaný totiž nemá přímou povinnost v této fázi navrhnout důkazy. Zákon v § 114b odst. 5 totiž sankcionuje především nečinnost žalovaného a jeho neochotu přispět k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení, a nikoliv to, v jakém rozsahu a jak kvalitně se ve vyjádřil.¹¹⁸ Co se týče právních námitek, dle Nejvyššího soudu nelze připustit nástupu fikce uznání nároku v případě, kdy žalovaný na kvalifikovanou výzvu reaguje pouze uvedením právních důvodů, na nichž staví svoji obranu, které mohou představovat právní důvody bránící vzniku uplatněného práva.¹¹⁹

Lze si tedy všimnout značné tendenci judikatury přistupovat k fikci uznání nároku velmi restriktivně, a to jak ze strany Nejvyššího, tak Ústavního soudu. K vydání rozsudku pro uznání má dojít jen tehdy, když až k okamžiku vydání fiktivního rozsudku pro uznání lze usuzovat, že se žalovaný uplatněnému nároku nebrání uvedením věcných námitek, protože jej považuje za skutečně oprávněný¹²⁰. Ústavní soud k této věci vyložil obecný závěr, že: „fikce uznání podle § 114b odst. 5 OSŘ nemůže nastoupit a rozsudek pro uznání nelze vydat v situaci, kdy žalovaný zřetelně projeví jednak svůj nesouhlas s žalobou a jednak svůj zájem účastnit se projednání věci a vyřešení sporu bez jakéhokoli záměrného ztěžování, zdržování či oddalování postupu soudu. Fikcí uznání a následně vydáním rozsudku pro uznání také nelze fakticky sankcionovat žalovaného, zejména jde-li o osobu právně neznalou, za to, že sám neví, jaké jsou ty „správné právnícké“ argumenty a námitky proti žalobě, s nimiž by mohl být v řízení úspěšný. Naopak tato právní úprava je vyhrazena pro případy lhostejné či obstrukční pasivity žalovaného, jejíž akceptace by byla z pohledu žalobce nespravedlivou, a proto může

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

¹¹⁷ IŠTVÁNEK, František in. DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 524.

¹¹⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 794.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince. 2019, sp. zn. 29 Icd0 69/2019.

¹²⁰ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 562-563.

*mit onen přísný důsledek v podobě předstírání, že žalovaný nárok žalobce uznal. K fikci uznání je tedy nutno přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlněno jen v případech skutečně nesporných, přičemž podmínky jeho použití musejí být interpretovány nikoli extenzivně, ale restriktivně.*¹²¹ Nejvyšší soud tento závěr potvrdil v případě, kdy se žalovaná v rámci podání odporu vůči platebnímu rozkazu vyjádřila tak, že zřetelně projevila nesouhlas s žalobou a projevila zájem účastnit se projednání věci bez průtahů. Na samotnou kvalifikovanou výzvu se nevyjádřila, nýbrž v rámci odůvodnění odporu uvedla skutečnosti, kterými popřela samotnou existenci smluvního vztahu mezi žalobcem a žalobkyní, pravost podpisů na předložených dokumentech a k těmto tvrzením navrhla provedení důkazů. Jinými slovy její vyjádření dostatečně vymezilo tvrzené skutečnosti jako sporné. Dle Nejvyššího soudu tak „Její vyjádření je třeba hodnotit jako kvalifikované ve smyslu § 114b odst. 5 o. s. ř. a podmínky pro vydání rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř. v dané věci tedy naplněny nebyly, a to i s přihlédnutím k tomu, že podle obsahu spisu žalovaná v řízení nepostupuje obstrukčně a postup soudu nezdržuje.“¹²²

Povinnost vyjádřit se žalovaný nesplní, pokud ve vyjádření jen námitky procesní povahy (např. námitku nedostatku místní či věcné příslušnosti, nedostatek pravomoci z důvodu rozhodčí doložky). Nebude-li tedy podání obsahující vyjádření kromě těchto námitek také údaje týkající se věci samé, má to pro žalovaného stejné následky, jako kdyby se nevyjádřil vůbec.¹²³ K tomuto bych jen doplnil, že žalovaný své povinnosti nedostojí a fikce uznání skutečně nastane. Přesto soud nemůže vydat rozsudek pro uznání, neboť jak bylo uvedeno, rozsudek pro uznání je meritorní rozhodnutí, a proto soud nemůže vydat rozsudek, jsou-li v řízení nedostatky procesních podmínek, případně je dána existence vad, které, brání pokračování řízení.¹²⁴ Je tedy na žalovaném, který chce takto postupovat, aby důsledně posoudil oprávněnost svých procesních námitek. Namítne-li účastník například podjatost soudce a následně je tato shledána jako nedůvodnou, žalovaný by mohl spor nenávratně prohrát (za předpokladu, že řízení netrpí jinými vadami, na kterých by žalovaný postavil odvolání). Takový postup dle některých ovšem není ve světle restriktivního přístupu judikatury přípustný. Zjistí-li soud, že žalovaný není právně zastoupen a namítá toliko

¹²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2019, sp. zn. 23 Cdo 510/2019.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004.

¹²⁴ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 406.

nedostatek procesních podmínek, očekáváje že až po jejich vyřešení se bude moci k věcně vyjádřit, soud by jej měl dle § 5 OSŘ poučit a vyzvat k doplnění v dodatečné lhůtě.¹²⁵

Rozhodnutí Nejvyššího soudu citované v předchozím odstavci ovšem nelze vykládat bezvýhradně, neboť jak správně upozorňuje Hamuláková, rozhodnutí nereflektuje různou povahu nedostatků procesních podmínek.¹²⁶ Pokud se podaří nedostatek procesních podmínek odstranit, postupovat ve věci podle § 114b odst. 1 a rozsudek pro uznání vydat lze. V případě neodstranitelného nedostatku procesní podmínky citované rozhodnutí není přílehlavé neboť, k takovým má soud přihlížet z úřední povinnosti dle § 104 odst. 1 OSŘ kdykoli za řízení a v takovém případě řízení zastavit na základě § 114b odst. 5 OSŘ. Za třetí, není-li soud věcně nebo místně příslušný, nevyjádření se nemá právní účinky, neboť kvalifikovaná výzva byla v rozporu se zásadou zákonného soudce. Po zhojení tohoto nedostatku tak soud (ať už stejný nebo jiný) bude muset usnesení vydat znovu.¹²⁷ Toto ovšem nijak na věci nic nemění výše zmíněný závěr, totiž že soud nebude moci (v případě existence nedostatku procesních podmínek) meritorně rozhodnout rozsudkem pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ.

Pokud žalovaný uplatněný nárok v rámci svého vyjádření uzná jen zčásti, jedná se o uznání jako dispoziční procesní úkon. Ohledně zbývajících částí nároku, ke které se nevyjádřil tak nastává fikce uznání.¹²⁸ Stejná situace bude v případě objektivní kumulace (je-li žalobou uplatněno více nároků), samozřejmě za předpokladu, že u každého z těchto nároků (resp. výzvě k nim) jsou splněny předpoklady kvalifikované výzvy a fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ.¹²⁹

2.6. Doručování

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 2. 1., zákon z důvodu potenciální závažnosti a přisnosti vůči žalovanému oprávněně pro kvalifikovanou výzvu dle § 114b OSŘ stanovuje poměrně přísné podmínky co se týče doručování. Podle § 114b odst. 4 OSŘ usnesení musí být žalovanému doručeno do vlastního rukou. Pro doručování se použije obecná úprava doručování dle § 45 an. OSŘ. Přisnost usnesení je zdůrazněna tím, že zákon výslovně vylučuje náhradní doručení, nemůže dojít k fikci doručení dle § 49 odst. 4 OSŘ. Pokud ovšem

¹²⁵ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 564.

¹²⁶ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 78.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 793-794.

¹²⁹ KRÁLÍK, Michal., VAŠÍČEK, Jiří. in. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 497.

adresát (zpravidla žalovaný) odmítne zásilku obsahující kvalifikovanou výzvu převzít, považuje se zásilka za doručenu dle § 50c odst. 1 OSŘ. V případě, že žalovaný vyzvedne zásilku na poště či u soudu v průběhu úložné doby dle § 49 odst. 5 OSŘ, počíná lhůta k vyjádření dnem uvedeným na doručence u podpisu (tedy vyzvednutím).¹³⁰

Zákon v § 114b odst. 4 OSŘ rovněž určuje, že usnesení nesmí být doručeno dříve než žaloba. Jestliže zákon stanovuje minimální lhůtu pro vyjádření se na kvalifikovanou výzvu v délce 30 dnů, je samozřejmé, že žalovaný musí mít k dispozici žalobu obsahující skutečnosti, na které má reagovat. Prvním okamžikem, kdy může k doručení dle § 114b odst. 1 OSŘ dojít, je společně s žalobou v jedné obálce, což se v praxi nejčastěji také děje. Takto lze doručit žalobu, platební rozkaz i kvalifikovanou výzvu. V tomto případě je ovšem vyloučeno náhradní doručení či vhození písemnosti do schránky.¹³¹

Pokud by nastala situace, že by soud pro vyjádření uložil žalovanému lhůtu kratší než 30 dnů od doručení usnesení, nebylo by doručeno do vlastních rukou nebo kdyby bylo doručeno dříve než žaloba, nemá usnesení podle § 114b OSŘ právní účinky a z nesplnění jím stanovených povinností tak nelze vyvozovat žádné nepříznivé následky.¹³² Svoboda tento závěr doplňuje tím, že takový následek nastane za předpokladu, kdy je ze spisu jasně vyplývá, že soud se snažil zásilku skutečně doručit (i opakovaně) a na tuto povinnost neresignoval předčasně (předtím, než zvolil jiný způsob přípravy jednání či rovnou nařizením jednání).¹³³

Výjimku ze zákazu náhradního doručení představuje situace, kdy soud usnesení o kvalifikované výzvě doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Tato výjimka je konkretizována v § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který v odst. 4 stanoví, že kvalifikovaná výzva je doručena po uplynutí deseti dnů od doručení, i pokud se adresát do datové schránky nepřihlásí. Zákon je vůči těmto adresátům tak přísný, že umožňuje ve věci rozhodnout na základě dvojí fikce –

¹³⁰ JIRSA, Jaromír in. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 220.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² BUREŠ, Jaroslav. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 793.

¹³³ SVOBODA, Karel in. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 561-562.

nejprve nastane fikce doručení usnesení o kvalifikované výzvě, následně nastane (vzhledem k absenci vyjádření žalovaného) fikce uznání.¹³⁴

Jak bylo zmíněno, usnesení o kvalifikované výzvě lze doručit spolu s žalobou a platebním rozkazem. Nejinak je tomu u doručení do datové schránky. Rozdíl mezi fyzickým doručení a doručení do datové schránky nastává v případě platebního rozkazu, jelikož § 173 odst. 1 OSŘ vylučuje jakékoli náhradní doručení platebního rozkazu. Pro účinné doručení se tedy vyžaduje, aby se adresát do datové schránky připojil. Pokud tak neučiní, nelze mít za to, že dojde k fikci doručení usnesení o kvalifikované výzvě doručeno, zatímco platební rozkaz doručen nebude. Lhůta k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu spojenou s platebním rozkazem počíná okamžikem, kdy uplyne doba pro podání odporu vůči platebnímu rozkazu. Systematickým výkladem § 114b odst. 2 OSŘ tak dojdeme k závěru, že není-li platební rozkaz doručen, nemůže začít běžet lhůta k podání odporu, a tedy ani lhůta k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu. V takových případech musí nutně dojít ke zrušení platebního rozkazu dle § 173 odst. 2 OSŘ a následně (dle uvážení předsedy senátu) je třeba vydat usnesení dle § 114b odst. 1 OSŘ vydat samostatně.¹³⁵

Usnesení o kvalifikované výzvě se v případě, že je žalovaný zastoupen zástupcem s procesní plnou mocí (pro celé řízení), doručuje pouze tomuto zástupci. Zákon sice v § 50b odst. 4 písm. a) předvídá, že v případě, že má účastník v řízení vykonat něco osobně, doručí písemnost také tomuto účastníkovi, podle Nejvyššího soudu se v případě vyjádření se k žalobě nejedná o úkon, který musí vykonat účastník osobně.¹³⁶ Judikatura tak klade důraz na to, aby účastníci své zástupce náležitě vybavili nezbytnými informacemi, prostřednictvím kterých uplatňují svá práva.

Dojde-li v průběhu řízení ke změně žaloby dle § 95 OSŘ, může soud kvalifikovanou výzvou vyzvat žalovaného (či jeho zástupce), aby se k této změně vyjádřil, nejdříve okamžikem právní mocí usnesení o připsuštění změny žaloby.¹³⁷

Za zmínku také stojí zmínit, že zatímco kvalifikovanou výzvu nelze (jak je uvedeno výše) doručit náhradně (s výjimkou případů doručování do datové schránky), žalobu náhradně doručit lze. Okolnost, že žalovaný k nemá dispozici opis žaloby, ačkoli tato byla řádně

¹³⁴ JIRSA, Jaromír In. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 220.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004.

¹³⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 14 Co 95/2003.

doručena, není důvodem, který by zabránil nástupu fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ.¹³⁸ Fikce uznání nároku rovněž nemůže nastoupit, není-li žalované řádně doručena žaloba v celku tak, aby byl dostatečně specifikován žalobní návrh, na nějž má žalovaná na základě kvalifikované výzvy reagovat.¹³⁹

¹³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2006, sp. zn. 32 Odo 1093/2004.

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008.

3. Ústavněprávní posouzení kvalifikované výzvy

Institut kvalifikované výzvy je součástí platné právní úpravy civilního soudního řízení více než 20 let. O jeho kontroverznosti svědčí nejen jeho kritika ze strany odborné praxe, ale také četnost judikatury Nejvyššího soudu vyžadující jeho interpretaci, a především judikatura Ústavního soudu, neboť rozsudky pro uznání v souvislosti s kvalifikovanou výzvou a fikcí uznání jsou pravidelně napadány každý rok jeho existence. Cílem této kapitoly je především prostřednictvím analýzy judikatury Ústavního soudu odpovědět na výzkumnou otázku, a to lze-li považovat institut kvalifikované výzvy za vyhovující požadavkům práva na spravedlivý proces.

3.1. Kvalifikovaná výzva a zdravotní indispozice žalovaného

V otázce posouzení ústavní konformnosti právní úpravy kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání lze za stěžejní považovat nálezy Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

Na pozadí samotného plenárního přezkumu bylo řízení o ústavní stížnosti vedené pod sp. zn. I. ÚS 3263/15. Jednalo se o případ, kdy v řízení před obecnými soudy byla předmětem řízení žaloba o zaplacení 2 500 000 Kč spolu s příslušenstvím z titulu smlouvy o půjčce. Soud I. stupně dne 4. 9. 2009 ve věci rozhodl na návrh žalobce platebním rozkazem, proti kterému podal žalovaný dne 11. 9. 2009 odpor. Součástí platebního rozkazu bylo usnesení o kvalifikované výzvě dle § 114b odst. 1 OSŘ. K samotné žalobě se žalovaný vyjádřil tak, že popřel tvrzení žalobce ohledně uzavření smlouvy o půjčce, dle žalovaného ve skutečnosti došlo k uzavření smlouvy o dílo. Toto vyjádření ovšem poslal soudu dne 29. 10. 2009, tedy po uplynutí 30denní lhůty k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu. Spolu s vyjádřením byl proto návrh na prominutí zmeškání lhůty, který odůvodňoval závažnými potížemi se zrakem znemožňujícími řádně se ve věci vyjádřit ode dne 6. 10. 2009, přičemž tyto doložil lékařskou zprávou. Soud I. stupně tento návrh zamítl jako nedůvodný, neboť dle jeho názoru mohl své vyjádření nadiktovat třetí osobě. Odvolací soud usnesení o zamítnutí návrhu na prominutí zmeškání lhůty potvrdil, neboť dle něj zákon neumožňuje prominutí soudcovské lhůty. Jelikož lhůta pro vyjádření se na kvalifikovanou výzvu marně uplynula, soud I. stupně vydal rozsudek pro zmeškání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Ústavní soud tento rozsudek na základě ústavní stížnosti zrušil. Dle Ústavního soudu z chování žalovaného v žádném případě nešlo usuzovat, že by jeho záměrem měly být obstrukce v řízení, neboť odpor podal velmi krátce po doručení platebního rozkazu. Rovněž konstatoval, že k tíži účastníka nemůže jít skutečnost, že

vyjádření neposkytl ihned po podání odporu (sice by se tím předešlo komplikacím, ale zdravotní komplikace zpravidla nelze předvídat), a ani to, že mohl vyjádření poskytnout prostřednictvím třetí osoby, neboť se jedná o čistě osobní věc žalovaného. Zároveň upozornil na skutečnost, že zatímco délka řízení i v případě takto opožděného podání vyjádření by nijak nevybočovala z obvyklých mezí, rozhodování o prominutí zmeškání lhůty soudům trvalo 2 roky, přičemž po celou dobu měly k dispozici stanovisko žalovaného k věci. K nutnosti vydat rozsudek pro uznání uvedl, že *„Dikce ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. ve spojení s § 153a odst. 3 o. s. ř. sice zdánlivě neposkytuje rozhodujícímu soudci prostor pro diskreci při jejich aplikaci, avšak obecná pravidla spravedlivého procesu včetně ústavních kautel podle čl. 36 Listiny musí být i v takovém případě respektována tak, aby byla nejen zachována rovnost stran soudního sporu, ale i přístup k soudu.“*¹⁴⁰ Z těchto okolností Ústavní soud shledal, že rozhodnutím soudu I. stupně došlo k porušení práva žalovaného na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Na tomto rozhodnutí lze dobře poukazovat na problematiku současné konstrukce rozsudku pro uznání. Jinými slovy lze nález vyložit tak, že obecné soudy měly vědomě postupovat v rozporu se zákonem (a rozsudek pro uznání nevydat, přestože zákon výslovně přikazuje rozsudek vydat), neboť pouze tak by byly (v daném případě) respektovány požadavky základních zásad civilního procesu a práva na spravedlivý proces.¹⁴¹ Řešení samozřejmě žádoucí, nicméně dle mého názoru poněkud nešťastné, neboť zákonodárce by měl takové situace předvídat a pokud možno jim předcházet. Jako možné řešení kromě novelizace se nabízí zrušit podmínku „vážnosti“ důvodu a zavést praxi, že postačí sdělení jakéhokoli důvodu k zamezení nástupu fikce uznání.

3.2. Plenární přezkum kvalifikované výzvy

3.2.1. Argumentace navrhovatele

V souvislosti s případem v předchozí podkapitole podal I. senát návrh plénu na zrušení § 114b odst. 5 OSŘ a na něj navazující § 153a odst. 3 OSŘ pro rozpor s ústavním pořádkem. Rozpor shledával v tom, že zmíněná ustanovení nezaručují žalovaným svobodu vůle podle čl. 2 odst. 3 Listiny a čl. 2 odst. 4 Ústavy ani spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Tento nález je dle mého názoru zajímavý z několika faktorů. Na první pohled je zřejmé, že v této otázce bylo plénum

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13.

vnitřně rozpolcené, jelikož rozdíl v poměru stran ve výsledku hlasování o návrhu tvořil jediný hlas (konkrétně se pro zamítnutí vyslovilo 8 soudců, 7 hlasovalo pro zrušení napadených ustanovení). Za zmínku stojí také značně emotivní odlišné stanovisko Kateřiny Šimáčkové a Jaroslava Fenyka.

Stěžejní otázkou (a dle odlišných stanovisek k nálezu také důvodem pro tento vnitřní rozkol pléna) byla otázka, jestli se dispoziční úkon účastníka může stát předmětem fikce, resp. jestli taková konstrukce nenaráží na ústavněprávní limity výše zmíněné. Navrhující I. senát svou argumentaci postavil na názoru, že uznání nároku je procesním úkonem dispozičního charakteru. Má tedy záviset na svobodné vůli žalovaného, zdá nárok uzná, nebo nikoli.¹⁴² Fikce dispozičního úkonu dle názoru I. senátu vybočuje z rámce právního řádu a je rozporná s ústavními zásadami, obzvláště v případě, kdy nastupuje po podání odporu, který je svou povahou explicitním vyjádřením nesouhlasu žalovaného s uplatněným nárokem.¹⁴³ Oporu pro tento argument shledal v nálezu ÚS ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08. V této věci ÚS zrušil část tehdejšího ustanovení § 394 odst. 2 insolvenčního zákona¹⁴⁴, které odnímalo právo účastníka na soudní přezkum fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení. Dle tehdejší úpravy platilo, že pokud se dlužník bez důvodné omluvy nedostavil k přezkumnému jednání, má se za to, že vzal návrh na oddlužení zpět. K samotné fikci se Ústavní soud vyjádřil tak, že: *„Smyslem a účelem civilního práva procesního, které má charakter veřejného práva, je poskytovat ochranu subjektivním soukromým právům. Autonomie vůle účastníků právních vztahů, která je vlastní soukromému právu hmotnému, se do procesního práva promítá především prostřednictvím dispoziční zásady, podle které mohou strany svobodně nakládat jak řízením, tak jeho předmětem. Procesní práva, jež jsou odvozena z této zásady, jsou tedy vyhrazena výlučně nositelům těchto práv formou dispozičních procesních úkonů a nemůžou být obsahem právní fikce.“*¹⁴⁵ Ústavní soud zde potvrdil dispoziční zásadu jako jednu ze stěžejních zásad civilního procesu.¹⁴⁶ Konkrétně dle ÚS: *„Dispoziční zásada představuje specifické promítnutí soukromoprávní autonomie vůle do oblasti civilního procesu. Stranám je dáno, aby svobodně, v souladu se zásadou dispoziční, nakládaly jak řízením, tak i předmětem řízení. Procesní práva, která jsou odvozena ze zásady dispoziční, jsou vyhrazena výlučně nositelům těchto práv formou dispozičních procesních úkonů; z povahy těchto*

¹⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08.

¹⁴⁶ HUDKOVÁ, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným. K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834.

*dispozičních procesních úkonů vyplývá, že nemohou být obsahem právní fikce, tj. nemůže být stanoveno, že někdo vzal návrh zpět, ačkoliv tak neučinil. Právní konstrukce fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení je v rozporu s povahou civilního procesu, což platí nejen pro civilní sporný proces, ale pro jakýkoliv druh civilního soudního řízení, tj. i pro insolvenční řízení. Dispoziční právní úkon nemůže být obsahem právní fikce, aniž by tím byla porušena zásada dispoziční, na jejímž základě je civilní proces budován, a v konečném důsledku též zásada autonomie vůle.*¹⁴⁷

V návrhu I. senát rovněž upozornil na skutečnost, že byť je fikce dispozičního úkonu obecně přípustná, obstojí-li v testu proporcionality, současná úprava § 114b odst. 5 a § 153a odst. 3 OSŘ v tomto obstát nemůže. Důvodem pro to je existence alternativy v podobě (již zmíněného v přechozí kapitole) kontumačního rozsudku pro zmeškání, který rovněž umožňuje naplnit účel zrychlení řízení, nicméně za současného respektování autonomie vůle účastníka řízení a možnosti diskrece soudu při aplikaci právní normy¹⁴⁸.

Zde se tedy stejně jako v případě kvalifikované výzvy fingoval procesní úkon účastníka, nicméně dle mého názoru co do následků zcela nesrovnatelných. Je tedy otázkou, proč se Ústavní soud odklonil od své vlastní judikatury a připustil existenci fikce dispozičního úkonu v případě, kdy vede k meritornímu rozhodnutí ve věci zakládající překážku věci rozsouzené.

3.2.2. Argumentace Ústavního soudu

Ústavní soud zamítavý náleží postavil na dvou hlavních argumentech, přičemž nelze opomíjet značný počet odlišných stanovisek, které kvalitativně značně převyšují většinové stanovisko.

Prvním argumentem Ústavního soudu bylo, že ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ je spíše nevhodně formulováno a tato samotná skutečnost nemůže sama o sobě činit ustanovení protiústavním. Odůvodňuje to v tom smyslu, že přestože se konstruuje stav, který objektivně není, resp. nemusí být v souladu se skutečností, důležitější je důsledek pasivity žalovaného, a to je ztráta sporu. Pokud žalovaný do vlastních rukou obdrží od soudu žalobu s výzvou a poučením, je pak pouze na něm, zda se bude žalobě řádně bránit anebo bude v řízení pasivní a bránit se nebude. Změna textace ustanovení výměnou fikce za explicitní prohru ve sporu by na věci nic nezměnilo. Ve světle tohoto tak Ústavní soud neshledal porušení autonomie

¹⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08.

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

vůle.¹⁴⁹ Tento závěr ovšem nelze akceptovat bez výhrad. Je sice pravda, že žalovaný může být v řízení pasivní, neboť nemá k věci co říci, ovšem nelze z pasivity žalovaného dovozovat vůli tento nárok uzнат. Ve vztahu k dispozičnímu úkonu tak nepochybně k zásahu do autonomie vůle dochází.¹⁵⁰

Druhým, a hlavním argumentem ve prospěch zamítavého stanoviska byla možnost jejich ústavně konformnímu výkladu. Dle Ústavního soudu: „*Patnáct let rozhodují obecné soudy rozsudky pro uznání a za tu dobu jich byly vydány desítky či spíše stovky tisíc. Případné excesy při rozhodování rozsudkem pro uznání na základě fikce uznání lze napravit (a v praxi se tak i děje) v odvolacím řízení. (...) Za dobu již zmíněných patnácti let musel Ústavní soud zasáhnout pouze ve čtyřech případech, kdy obecné soudy porušily ústavně zaručená práva žalovaných. Ve všech ostatních případech Ústavní soud na postupu obecných soudů nic protiústavního neshledal.*“¹⁵¹ Tomuto argumentu trefně oponuje ve svém disentu soudce Ludvík David, dle kterého tato skutečnost není následkem bezproblémového fungování zákona (a odůvodňujícím jeho ústavně konformní výklad), nýbrž je důsledkem pasivity žalovaných.¹⁵²

Uvedené argumenty dle mého názoru působí nepřesvědčivě, zcela postrádající ústavněprávní rozměr. Za politováníhodné zejména považuji, že ÚS kategoricky odmítl přistoupit k testu proporcionality, obzvláště v případě, pokud tomuto testu napadená ustanovení podrobil navrhovatel, přičemž došel k závěru, že neobstojí. Ke srovnání s rozsudkem pro zmeškání toliko poznamenává, že i ten obsahuje fikci nespornosti skutkových tvrzení v žalobě. Tyto situace ovšem nelze porovnávat, jak upozorňuje Hudková: „*Soud u rozsudku pro zmeškání za situace, kdy se žalovaný k prvnímu jednání nedostaví a navrhne to žalobce, považuje pouze skutková tvrzení v žalobě za nesporná, ale neexistuje zde žádná fikce dispozičního úkonu jako uznání nároku žalobce. U rozsudku pro zmeškání nedochází k zásahu do autonomie vůle žalovaného, nikdo mu nevnucuje, že učinil dispoziční úkon, tak jako je tomu při vydání rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ.*“¹⁵³ Nález tak ve výsledku vyvolává dojem, že Ústavní soud si byl vědom možnosti (a nepochybně také praxe) obecných soudů používat kvalifikovanou výzvu nikoli jako nástroj přípravy jednání,

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ HUDKOVA, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným. K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834.

¹⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁵² Odlišné stanovisko Ludvíka Davida k nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁵³ HUDKOVA, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným. K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834.

ale jako prostředek k rychlému rozhodnutí ve sporu: Jak k tomu uvádí v odlišném stanovisku Rychetský, umožňuje to soudcům „nesoudit“.¹⁵⁴

3.3. Test proporcionality

Vzhledem k absenci žádoucího testu proporcionality ve výše analyzovaném nálezu nezbyvá, než mu § 114b a § 153a odst. 3 OSŘ podrobit v této části práce tak, jak k němu tradičně přistupuje Ústavní soud. Test proporcionality lze považovat za tradiční nástroj, prostřednictvím kterého Ústavní soud poměřuje přípustnost zásahu právní úpravy do chráněných subjektivních práv (nejčastěji lidských). V tomto případě tak půjde o zhodnocení úpravy kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání do práva na spravedlivý proces, resp. poměrování právem na vyřízení věci ve lhůtě bez zbytečných průtahů na straně žalobce s např. právem na projednání věci, vyjádření se, na přístup k soudu apod. na straně žalovaného.

Test proporcionality spočívá v posuzování tří kritérií. Prvním z nich je posuzování vhodnosti spočívajícím v možnosti ustanovení zákona dosáhnout sledovaného účelu (legitimního cíle). Druhým krokem je zkoumání vhodnosti a potřebnosti zákonného ustanovení. Třetím kritériem je podmínka proporcionality.¹⁵⁵

3.3.1. Vhodnost

V rámci prvního kroku testu proporcionality se zkoumá, jestli přijaté opatření (v tomto případě zákon) je způsobilé dosáhnout zamýšleného účelu, či se s jeho pomocí může přiblížit kýženému účinku (legitimního cíle). Opatření vhodné nebude, pokud dosažení zamýšleného cíle naopak ztěžuje nebo s ohledem na cíl nemá žádný účinek.¹⁵⁶

V důvodové zprávě k novele č. 30/2000 Sb. zákonodárce uvádí: „Žalobce je povinen v žalobě mimo jiné vylíčit rozhodující skutečnosti; neučí-li tak ani na výzvu soudu podle § 43 odst. 1 a není-li možné pro tento nedostatek v řízení pokračovat, soud jeho žalobu odmítne (§ 43 odst. 2). Hmotné právo zpravidla stanoví pro uplatnění nároku u soudu lhůty, jejichž marným uplynutím se právo promlčí nebo prekluduje. Naproti tomu povinnost žalovaného se k žalobě vyjádřit, byla-li mu vůbec soudem uložena, není podle dosavadní úpravy účinně vynutitelná; žalovaný, který nemá zájem na urychleném projednání věci, může opožděným podáním vyjádření k žalobě prodlužovat soudní řízení, popřípadě, nepodá-li vyjádření vůbec,

¹⁵⁴ Odlišné stanovisko Ludvíka Davida k nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 12. března 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06.

¹⁵⁶ WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 27.

*znemožnit nebo alespoň ztížit řádnou přípravu jednání ze strany soudu.*¹⁵⁷ Úprava kvalifikované výzvy má tedy za cíl předcházet průtahům v řízení a náležitě připravit jednání. Není pochyb o tom, že kvalifikovaná výzva je zcela způsobilá předcházet průtahům v řízení. Pokud bude žalovaný aktivní a řádné vyjádření poskytne ve lhůtě, soud bude moci nařídít jednání a na základě zjištěných skutečností rozhodnout. Pokud bude žalovaný pasivní a vyjádření neposkytne, nastane po uplynutí lhůty k vyjádření fikce uznání a soud bude moci věc meritorně ukončit rozsudkem pro uznání. Krátká lhůta však může zcela zmařovat účel druhý, a to náležitě připravit jednání, neboť rozhodnutí se bude opírat nikoli o zjištěný skutkový stav, ale o právní fikci.¹⁵⁸ Jak však bylo uvedeno výše, judikatura tenduje spíše k závěru, že fikce uznání by měla nastupovat výjimečně, tedy v případech, kdy je zcela zjevné, že žalovaný s žalobou nesouhlasí. Neměly by tedy nastávat případy, kdy by fikce způsobovala zjevný rozpor se skutečným hmotněprávním stavem. K takovému může dojít jen, pokud je žalovaný v řízení zcela pasivní.

3.3.2. Potřebnost

V rámci druhého kroku testu proporcionality se zkoumá, zda právě a jenom použitý prostředek vyvolává nejmenší následky v podobě zásahu do základního práva. Použit smí být jen takový, který je ještě způsobilý dosáhnout zamýšleného účelu.¹⁵⁹ Jinými slovy se hledá v právním řádu jiný prostředek (zde ustanovení v rámci OSŘ), který by byl s to dosáhnout stejného účelu jako přezkoumávaný prostředek, ale s menším zásahem do základních práv žalovaného.

V případě kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání se nabízí již v práci srovnávaný kontumační rozsudek pro uznání dle § 153b OSŘ. Kontumační rozsudek, stejně jako rozsudek pro uznání, reaguje na případ pasivity žalovaného. Na tomto místě tak považuji za vhodné připomenout a uvést hlavní rozdíly mezi oběma formami rozsudku.

První rozdíl je jasný z textu zákona, a to, že zatímco rozsudek pro zmeškání dle § 153b OSŘ soud vydá pouze na návrh žalobce, rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 3 soud vydá obligatorně, jsou-li pro to splněny podmínky (zde podmínky kvalifikované výzvy a existence fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ). Výjimkou je v případě rozsudku pro uznání pouze případ, kdy žalovaný uzná jen část nároku. Rovněž je u rozsudku pro zmeškání stanovena

¹⁵⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁵⁸ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 409.

¹⁵⁹ WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 27.

diskrece předsedy senátu, jazykovým výkladem § 153a odst. 1 OSŘ lze dojít k závěru, že soud tak rozhodnout nemusí, a to ani v případě, kdy to žalobce navrhne.

Dalším rozdíl spočívá v tom, že rozsudek pro zmeškání se vydává pouze za předpokladu, že skutková tvrzení odůvodňují požadované účinky soudního rozhodnutí.¹⁶⁰ V případě rozsudku pro zmeškání však podle zákona nedochází k posuzování samotných žalobních tvrzení a přezkum je omezen toliko na naplnění formálních náležitostí, nicméně jak bylo uvedeno v podkapitole 2.1.1. judikatura tento rozdíl dokázala překonat.¹⁶¹ Toto rovněž dle Lavického svědčí o nesprávnosti pojetí fikce uznání nároku.¹⁶²

Dalším rozdílem mezi oběma rozsudky je možnost obrany žalovaného proti nim. Pro obě formy rozsudku bez rozdílu platí omezené odvolací důvody. Dle § 205b OSŘ jsou odvolacím důvodem pouze skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání a dále odvolací důvod dle § 205a písm. a), tedy vady týkající se podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, obsazení soudu nebo vyloučení (přisedícího) soudce. U obou rovněž neplatí omezení přípustnosti odvolání v „bagatelních“ věcech, tedy dle § 202 odst. 2 řízení, jehož předmětem bylo v době řízení peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč. Rozdíl spočívá v § 153b odst. 4. OSŘ. Ten umožňuje žalovanému, který z omluvitelných důvodů první jednání ve věci, při němž byl rozsudek pro zmeškání vyneseno, navrhnout tento rozsudek zrušit, a to až do doby jeho právní moci. Rozsudek pro uznání žádnou takovou variantu neumožňuje. Jak bylo vysvětleno výše, soudcovskou lhůtu dle § 114b nelze prominout, přičemž návrh na prominutí rozsudku pro uznání by se materiálně mohl považovat za návrh na jeho zrušení.¹⁶³ Vzhledem ke stírání rozdílu mezi rozsudkem pro uznání a pro zmeškání se mi jako žádoucí jeví rozšířit tuto možnost i na rozsudky pro uznání. Předěšlo by se odvolacímu řízení, vady by se napravily na prvním stupni, bylo by to zcela v souladu s Ústavním soudem vysloveným závěrem přistupovat k rozsudkům pro uznání jako k nástroji výjimečnému¹⁶⁴ a proporční následku pro žalovaného ve formě fikce uznání nároku.

¹⁶⁰ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 410.

¹⁶¹ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003.

¹⁶² LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 410.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007.

¹⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 1. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15.

3.3.3. Přiměřenost

V rámci třetího kroku se zkoumá vztah mezi omezením základního práva a mírou užítku, který z takového omezení má veřejnost.¹⁶⁵ Obecné pravidlo pro omezování základních práv je stanoveno v čl. 4 odst. 4 Listiny, dle kterého „*Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*“ Konkrétně v případě kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání tak opatření posilující zásadu rychlosti řízení nesmí nepřiměřeně omezovat právo na spravedlivý proces žalovaného.

Vzhledem k tomu, že institut kvalifikované výzvy neobstojí ve druhém kroku testu proporcionality, tedy zkoumání potřebnosti, nepovažuji za nutné tento krok zvláště rozebírat. Lze pouze souhlasit s kategorickým závěrem, že ani v tomto kroku by posuzovaná právní úprava neobstála.¹⁶⁶ O tom, že fňgování vůle žalovaného s omezenými možnostmi procesní obrany za současné existence alternativního a mírnějšího prostředku je k účelu kvalifikované výzvy nepřiměřené nelze nijak pochybovat.

¹⁶⁵ WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 27

¹⁶⁶ Odlišné stanovisko Pavla Rychetského k nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

4. Úprava de lege ferenda

Jelikož jsem dospěl k závěru, že ústavnost kvalifikované výzvy neobstojí v testu proporcionality je nezbytné navrhnout alternativu právní úpravy tak, aby bylo naplněno jejího původního účelu. Cílem této závěrečné kapitoly je najít odpověď na druhou výzkumnou otázku, a to, jestli existují jiné a vhodnější (k žalovanému citlivější) procesní nástroje, jakými posilnit zásadu rychlosti řízení.

Zcela určitě se nabízí alternativa v podobě rozsudku pro zmeškání. S tímto byl rozsudek pro uznání poměřován v průběhu celé práce, především v předchozí podkapitole 3.3.2. Lze pouze akcentovat závěry svědčící o jeho mírnějších následcích. Především se jedná o opuštění samotné konstrukce fikce uznání a rozšíření procesní obrany žalovaného, např. zavedení možnosti jeho zrušení. Judikatura rozdíl mezi rozsudkem pro zmeškání a pro uznání stírá do té míry, že se nabízí legitimní otázka, jestli vůbec má § 114b OSŘ nějaký smysl. Tento by mohl být zachován (v souvislosti s rozsudkem pro zmeškání) pro případy, kdy je již od samého počátku zjevná pasivita žalovaného, neboť v tomto případě je efektivním nástrojem pro rozhodnutí ve věci.¹⁶⁷ Kýženého cíle lze rovněž dosáhnout pomocí úpravy koncentrace řízení.¹⁶⁸ Touto je žalovaný rovněž řádně motivován poskytovat skutková tvrzení. Činěno je tak nicméně mnohem šetrněji, kdy je prohra ve sporu bezpochyby a pouze následkem pasivity žalovaného, nikoli následkem fingování jeho (i domnělé) vůle.

4.1. Věcný záměr civilního řádu soudního

Občanský soudní řád je součástí českého právního řádu od roku 1963. Jestliže existuje mezi členy právní obce nějaká obecná shoda, tak je to dle mého názoru to, že snad s výjimkou trestního řádu, neexistuje předpis více vyžadující přepracování, než je občanský soudní řád. Vzhledem k tomu, že byl přijat za zcela jiného politického režimu, se tehdejší zásady jemu vlastní promítly do jeho podoby. Tyto se postupem času podařilo během neuvěřitelného a nikdy nekončícího počtu novel podařilo odstranit, jenže jako dítě tehdejšího režimu si je ve svém jádru ponese po celou dobu své existence. Za účelem vytvoření kodexu civilního řádu soudního Ministerstvo spravedlnosti ČR v roce 2016 zřídilo pracovní skupinu pod vedením Petra Lavického¹⁶⁹, která již předložila jeho věcný návrh k připomínkám. V současné době je

¹⁶⁷ SVOBODA, Karel. K možnostem urychlení obchodního sporu prostřednictvím tzv. kvalifikované výzvy k vyjádření (§ 114b OSŘ). *Obchodněprávní Revue*, 2018, č. 10, s. 278.

¹⁶⁸ Odlišné stanovisko Pavla Rychetského k nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁶⁹ Kromě Petra Lavického byli členy první skupiny také Zdeněk Pulkrábek, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák a Alena Winterová.

příprava kodexu ve druhé fázi pod vedením Petra Šuka.¹⁷⁰ Samozřejmě nelze předvídat, kdy bude kodex přijat, nicméně je dle mého názoru žádoucí, aby se u předpisu tak velkého významu kladl důraz na kvalitu spíše než na rychlost legislativního procesu. Pro srovnání lze poukázat na rekodifikaci soukromého práva občanským zákoníkem, kterou považuji za velmi zdařilou.

4.1.1. Vyjádření k žalobě

V rámci přípravy jednání tak věcný záměr kodexu opouští rozlišování výzvy dle § 114a OSŘ a kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ, kdy v § 181 zavádí jednotný institut „Vyjádření k žalobě“. Dle § 181 *„Nerozhodl-li soud platebním rozkazem, doručí stejnopis žaloby neprodleně žalovanému. Zároveň jej usnesením vyzve, aby se k žalobě vyjádřil v přiměřené lhůtě, ne kratší než 30 dnů. Proti tomuto usnesení není rekurs přípustný. Žalobce může žalovanému doručit stejnopis žaloby přímo, avšak bez právních následků. Vyjádření k žalobě nemusí soud ukládat, jde-li o jednoduchou věc nebo jde-li o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.“*¹⁷¹

Z navrhované úpravy si lze všimnout, že některé prvky kvalifikované výzvy jsou zachovány, nicméně bez současných následků pro žalovaného. Odlišností od současné úpravy je vyloučení vydání usnesení v případě, kdy soud ve věci rozhodl platebním rozkazem. Tyto 2 formy rozhodnutí tak nebudou moci být kombinovány. Zrušením platebního rozkazu řádným odporem je iniciováno klasické kontradiktorní řízení.¹⁷² Dle mého názoru tak od tohoto okamžiku už usnesení vyjádření k žalobě bude možné vydat.

4.1.2. Rozsudek pro uznání

Věcný záměr kodexu obsahuje v § 320 návrh úpravy rozsudku pro uznání, která zní: *„Uzná-li žalovaný za řízení zcela nebo zčásti nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem pro uznání, navrhne-li to žalobce. To platí i v případě, že žalovaný uzná jen základ uplatňovaného nároku.“*¹⁷³ Reflektuje tak v práci zmíněné nedostatky současné koncepce rozsudku pro uznání a přes závěry z nálezu Pl. ÚS 13/15 zcela opouští fikci uznání nároku, jeho předpokladem bude uznání nároku jako následek dispozičního úkonu žalovaného.¹⁷⁴ Navrhovaná úprava je zjevně inspirována

¹⁷⁰ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, 20. 07. 2021 [cit. 10. ledna 2022]. Dostupné z <https://justice.cz/?clanek=prace-na-novem-civilnim-radu-soudnim-se-posouvaji-do-dalsi-fa-1>

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Tamtéž.

současnou konstrukcí rozsudku pro zmeškání, neboť nepředpokládá návrh žalobce, přičemž při jeho absenci umožňuje soudu pokračovat v řízení standardním způsobem. Současná fikce uznání nároku je zde nahrazena skutkovou domněnkou, že žalovaný nemá skutečnosti, kterými by se bránil.¹⁷⁵ Implementována je rovněž možnost zrušení pro případ, že byl v řízení pasivní z omluvitelných důvodů. Žádoucím způsobem je tak reflektována současná judikatura k rozsudku pro uznání.

Věcný záměr současně v § 321 vymezuje případy, kdy rozsudkem pro zmeškání rozhodnout nepůjde. Dle tohoto ustanovení „*Rozsudek pro uznání nelze vydat, brání-li tomu povaha věci nebo okolnosti konkrétního případu.*“¹⁷⁶ Stejně jako je tomu dnes tak rozsudek pro uznání nepůjde vydat v případech, kdy strany nemohou disponovat s právy a povinnostmi o kterých se v řízení jedná a rovněž v případech, kdy by taková dispozice byla v rozporu s hmotnými předpisy nebo dobrými mravy. Rovněž není vyloučeno rozsudek vydat, měl-li by mít konstitutivní povahu.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Tamtéž.

5. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabýval aktuální právní úpravou kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ a zároveň s ní souvisejícím rozsudkem pro zmeškání podle § 153a odst. 3 OSŘ. Cílem práce bylo odpovědět na výzkumnou otázku „Je současná právní úprava kvalifikované výzvy souladu s právem na spravedlivý proces“? Druhou výzkumnou otázkou, resp. cílem práce, bylo najít vhodnější alternativy pro dosažení stejných cílů, k jakým má být kvalifikovaná výzva užívána.

Kvalifikovaná výzva je velmi formální institut přípravy jednání. Příprava jednání je nezbytná a velmi důležitá fáze v rámci soudního řízení, neboť její výsledky mají vliv na kvalitu průběhu řízení a zejména na kvalitu samotného rozhodnutí. Deklarovaným cílem kvalifikované výzvy je naplnit jednu ze zásad civilního řízení, a to zásady rychlosti a hospodárnosti řízení. Její přijetí zákonodárce zdůvodnil tím, že žalovaného na rozdíl od žalobce nebylo možné nijak efektivně donutit poskytovat do řízení skutková tvrzení. Tím byla otevřena cesta k všemožným obstrukcím v řízení, bez jakékoli sankce pro žalovaného. Práva žalobce tedy trpěla, neboť nemůže-li se žalobce domoci jejich ochrany včas, je to stejné, jako by se jí nemohl domoci vůbec. Za tímto účelem zvolil zákonodárce konstrukci fikce uznání nároku. Tato spolu s relativně krátkou lhůtou umožňovala věc velmi rychle rozhodnout.

Fikce uznání nároku sama o sobě je velmi kontroverzní prostředek, který by se dle mého názoru neměl v občanském soudním řádu vyskytovat. Současná právní úprava civilního řízení v občanském soudním řádu je postavena na zásadě materiální pravdy. Tuto stěžejní zásadu by tak dle mého názoru měl zákonodárce respektovat a nevytvářet instituty, které tendují spíše k zásadě formální pravdy. Fikce uznání v kvalifikované výzvě to ovšem dělá zcela nepokrytě a jak vyplývá z uvedené judikatury, místy i bezohledně. Zásada formální pravdy má své opodstatnění, ostatně s deklarovaným účel kvalifikované výzvy lze zcela souhlasit. Nicméně nemá zásadu materiální pravdy v celém rozsahu nahrazovat, měla by sloužit jako její doplněk.

První částí práce je podrobná analýza předpokladů, které musí být naplněny, aby mohla nastat fikce uznání nároku, na jejímž základě by soud vydal rozsudek pro uznání. Tyto předpoklady nelze posuzovat izolovaně, neboť nejsou-li naplněny předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy, soud tyto zkoumá před vydáním rozsudku pro uznání a v takovém případě jej vydat nesmí. Vzhledem ke značnému počtu zákonných podmínek nepřekvapuje, že se kvalifikované výzvě vztahuje bohatá judikatura. První kapitola tak rovněž obsahuje

poměrně rozsáhlou analýzu kvalifikované výzvy prostřednictvím judikatury obecných soudů. Jako závěr z ní lze vyvodit, že přestože se jedná o formální institut, materiální hledisko nelze vůbec opomíjet. Předseda soudu musí předběžně věc projednat a zejména posoudit, zda postup pomocí kvalifikované výzvy odůvodňují povaha věci nebo okolnosti případu. Zároveň se judikatura posunula v tom směru, že ke kvalifikované výzvě je třeba přistupovat zdrženlivě, restriktivně, resp. ji použít pouze vědomí a očekávání skutečných obstrukcí na straně žalovaného.

Podstatou druhé části práce je ústavněprávní zhodnocení kvalifikované výzvy. Stěžejní je v tomto směru analýza nálezu Ústavního soudu ze dne Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15. Na pozadí nálezu byl uveden jako příklad formalistického přístupu k tomuto institutu případ, kdy žalovaný zcela zjevně projevil nesouhlas s uplatněným nárokem, včasným postupem v řízení nijak nevyvolal představu možných obstrukcí a zároveň náležitě osvědčil důvod, proč se k věci nemohl vyjádřit. Přesto zde obecné soudy rozhodly rozsudkem pro uznání zcela na základě formální pravdy a s vědomým rozporem se skutečností. Jak vyplývá ze samotné kapitoly, v předmětném nálezu Ústavní soud (resp. jeho většina) zcela zanevřel na svou roli ochránce ústavnosti. Nijak se nevypořádal se silnou argumentací navrhovatele a ani nijak nezdůvodnil, proč zcela otočil v posuzování otázky fikce dispozičních úkonů účastníka.

Ústavnímu soudu muselo být zcela zřejmé, že je zde značná kolize jednotlivých zásad, na nichž stojí česká právní úprava civilního procesu. Fikce uznání narušuje zásadu dispozitivnosti, neboť dispoziční úkon účastníka nemůže být předmětem fikce. Rovněž narušuje zásadu rovnosti, neboť celá konstrukce kvalifikované výzvy je vystavena v neprospěch žalovaného. Klade na něj požadavky, ke kterým by jinak nebyl nijak povinen (zejm. do řízení vnášet skutková tvrzení) a to pod zcela nepřiměřenou sankcí.

Podstatnou částí druhé kapitoly je vlastní provedení testu proporcionality, neboť ÚS jej provést odmítl. V rámci testu proporcionality jsem dospěl k závěru, že přestože lze akceptovat účel kvalifikované výzvy, zcela neobstojí v otázce vhodnosti. Přístup judikatury ve výsledku rozsudek pro uznání přibližuje rozsudku pro zmeškání, jako vhodnější alternativě řešení pasivity žalovaného. Lze tak konstatovat, že současná právní úprava kvalifikované výzvy není v souladu s právem na spravedlivý proces.

V rámci třetí části práce tak nabízím krátký návod pro zákonodárce, kam by mohla právní úprava směřovat. Kvitovat lze jeho přístup v rámci zamýšlené rekonstrukce, kdy

reflektuje závěry judikatury a s kvalifikovanou výzvou a rozsudkem pro uznání v současné podobě už nepočítá. Dle mého názoru je to ten nepřijatelnější způsob řešení.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, sborníky a komentáře

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, 1600 s.

SVOBODA, Karel a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 1834 s.

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. 192 s.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 2. 2016*, Kniha II., §79-180 občanského soudního řádu. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 609 s.

DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1072 s.

WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 932 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 1116 s.

Příspěvky v komentáři

DOLEŽÍLEK, Jan. in DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1805.

KRÁLÍK, Michal. VAŠÍČEK, Jiří. In. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 1116 s.7

IŠTVÁNEK, František In. DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1072 s.

Odborné články

LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 401-414

STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293

DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32

DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 367-369

KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, s. 441-446

HUDKOVÁ, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným. K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834

SVOBODA, Karel. K možnostem urychlení obchodního sporu prostřednictvím tzv. kvalifikované výzvy k vyjádření (§ 114b OSŘ). *Obchodněprávní Revue*, 2018, č. 10, s. 278

Právní předpisy a jiné

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 113/1895 o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění pozdějších předpisů jej měnících a doplňujících dne 31. 12. 1947

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Internetové zdroje

Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, 20. 07. 2021 [cit. 10. ledna 2022]. Dostupné z [https://justice.cz/?clanek=prace-na-novem-civilnim-
radu-soudnim-se-posouvaji-do-dalsi-fa-1](https://justice.cz/?clanek=prace-na-novem-civilnim-radu-soudnim-se-posouvaji-do-dalsi-fa-1)

Judikatura

Obecné soudy

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. dubna. 2006, sp. zn. 17 Co 487/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2018, sp. zn. 28 Cdo 1411/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2014, sp. zn. 22 Cdo 1110/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října. 2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. února. 2003, sp. zn. 9 Cmo 540/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května. 2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 26 Cdo 779/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. února. 2015, sp. zn. 93 Co 712/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2004, sp. zn. 33 Odo 459/2004

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2014, č.j. 3 Cmo 60/2014-65

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. září 2005, sp. zn. 29 Odo 816/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 2166/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5405/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu dne 8. března 2005 21 Cdo 1951/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1111/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 2007, sp. zn. 32 Odo 1160/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince. 2019, sp. zn. 29 Icd0 69/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2019, sp. zn. 23 Cdo 510/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 14 Co 95/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2006, sp. zn. 32 Odo 1093/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15

Nález Ústavního soudu ze dne 1. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13

Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08

Nález Ústavního soudu ze dne 12. března 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06

Shrnutí

Tato diplomová práce poskytuje podrobný rozbor kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ jako institutu přípravy jednání. Kvalifikovaná výzva v sobě zahrnuje fikci uznání nároku. Tato nastane v případě, kdy se žalovaný na kvalifikovanou výzvu řádně a včas nevyjádří. Za takové situace soud ve věci rozhodne rozsudkem pro uznání.

Účelem kvalifikované výzvy je primárně posílit zásadu rychlosti soudního řízení. Má předcházet možným obstrukcím žalovaného a posílit zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení prostřednictvím hrozby fikce uznání nároku. Jedná se o typický institut posilující zásadu formální pravdy na úkor zásady materiální pravdy, neboť umožňuje ve věci rozhodnout, aniž by se žalovaný k věci vyjádřil. V tom spočívá jeho kontroverznost, je totiž způsobilý silně narušit práva žalovaného tvořící právo na spravedlivý proces jakožto ústavně zaručená práva.

Cílem diplomové práce bylo posouzení, jestli současná právní úprava kvalifikované výzvy ob stojí z ústavněprávního hlediska a nepřiměřeně nezasahuje do práva na spravedlivý proces žalovaného. Za tímto účelem práce poskytuje podrobný rozbor podmínek kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání, neboť spolu neoddělitelně souvisí. Prostřednictvím provedení testu proporcionality, analýzy judikatury a srovnáním s rozsudkem pro zmeškání jsem došel k závěru, že současná úprava z ústavněprávního hlediska neob stojí. V práci proto nabízím řešení alternativní řešení pasivity žalovaného v podobě mírnějšího rozsudku pro zmeškání, jak rovněž zamýšlí zákonodárce v připravované rekodifikaci.

Summary

This master thesis provides a thorough analysis of qualified call for statement pursuant to § 114b civil procedure code as an institute of preparatory proceeding. The qualified call for statement includes a fiction of recognition of the claim as a result of defendant's failure to provide a due and timely statement. In such situation the court is obliged to issue the judgement for recognition.

The purpose of the qualified call for statement is primarily to strengthen the principle of speed. It is supposed to prevent possible obstructions on the defendant's side and reinforce the principle of speed and economy of court proceedings through a threat of recognition of the claim. It is a common institute supporting principle of formal truth at the expense of the principle of material truth for it allows the court to decide the case without hearing the defendant's statement. This is the controversy which is rooted in it for it is eligible to interfere defendant's constitutional right to a fair trial.

The goal of this thesis was to evaluate whether current legal version of the qualified call for statement will stand in light of constitutional requirements and whether it does not disproportionately interfere into defendant's right to a fair trial. For this purpose the thesis provides a thorough analysis of conditions for use of the qualified call for statement and the judgement for recognition for these are closely bound. By using the test of proportionality, analysis of case law and comparing the judgement for recognition to the default judgement I have concluded that the current legislature will not stand in light of constitutional requirements. For this reason I provide an alternative solution to the defendant's passivity in form of fairer default judgement, as is the legislator's intent in forthcoming recodification.

Seznam klíčových slov

Kvalifikovaná výzva, fikce uznání nároku, rozsudek pro uznání, rozsudek pro zmeškání, příprava jednání, právo na spravedlivý proces

List of key words

Qualified call for statement, fiction of recognition, judgement for recognition, default judgement, preparatory proceeding, right to fair trial